

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 78 · 16. mai
Sesjonen 2017–2018

Møte onsdag den 16. mai 2018 kl. 10

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 78):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten: Representantene Eirik Sivertsen og Cecilie Myrseth, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Fra Venstres stortingsgruppe foreligger søknad om permisjon for representanten Abid Q. Raja i tiden fra og med 22. mai til og med 24. mai for å delta i arrangementer om religionsfrihet, samt motta religionsfrihetspris, i Washington.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten, Solveig Schytz, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Representanten Ole André Myhrvold vil fremsette et representantforslag.

Ole André Myhrvold (Sp) [10:00:54]: På vegne av representantene Olav Urbø, Sandra Borch, Ivar Odnnes, Nils T. Bjørke og meg selv har jeg gleden av å sette fram et forslag om innføring av full rettighetsbasert merverdiavgiftskompensasjon for frivillige organisasjoner.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:01:17]

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide og statsrådene Per Sandberg og Terje Søviknes vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter med første hovedspørsmål, fra representanten Cecilie Myrseth.

Cecilie Myrseth (A) [10:01:52]: Regjeringen la fram for Stortinget forslag om pliktsystemet for torsketrålere i Nord-Norge i mars 2017. Saken skapte masse debatt og engasjement langs hele kysten. Statsråden valgte å trekke saken før den var ferdigbehandlet, siden han ikke fikk flertall for sitt syn. Siden i høst har fiskeriministeren varslet at han vil legge fram en ny sak for Stor-

tinget om endringer i pliktsystemet, noe regjeringen anser som så pass viktig at det også står i Jeløya-erklæringen. Arbeiderpartiet har vært og er positiv til det, da vi lenge har tatt til orde for at pliktene må justeres for å sikre at de fungerer i tråd med forutsetningene.

På bakgrunn av de forventningene fiskeriministeren selv har skapt i fiskerinæringen og i det politiske miljøet om at man kunne vente meldingen denne våren, sendte jeg i forrige uke et skriftlig spørsmål til statsråden om når vi kan forvente å få pliktmeldingen til Stortinget. Det ville statsråden ikke svare på, men viste til at det har vært sonderinger på Stortinget for å få på plass bred støtte til forslaget.

Når det sonderes, må det også kunne forventes at man har forslag som er justert i tråd med hvor flertallet antakeligvis ligger, et flertall som det burde være godt kjent ikke går i retning av at man ønsker å avvikle systemet.

Spørsmålet til statsråden er om han og regjeringen har justert egen politikk i saken, om han vil avvikle pliktene, eller om han har en oppfatning av at flertallet på Stortinget har snudd i hans favør.

Statsråd Per Sandberg [10:03:25]: Det er riktig som representanten påpeker, at det er nedfelt i Jeløya-plattformen at det skal fremmes en ny pliktmelding. Men jeg har også vært ganske tydelig på at jeg valgte å trekke denne meldingen fordi jeg i prosessen som var i siste runde, ikke greide å samle noe flertall overhodet i Stortinget. Det at det skulle ligge en melding til behandling som vi ikke greide å samle flertall for noen elementer om, ville bare skape frustrasjon og ikke noen forutsigbarhet for næringen overhodet. Derfor har jeg nå gått flere runder med partier på Stortinget for å se om det har vært noen bevegelse når det gjelder pliktmeldingen. Det har det ikke vært. Det er også partier på Stortinget som nå ønsker å flytte behandlingen av en ny pliktmelding parallelt med Eidesenutvalget, altså Kvoteutvalget. Dette har jeg lyttet til, og jeg vil se det an framover før jeg eventuelt fremmer en ny pliktmelding for Stortinget.

Cecilie Myrseth (A) [10:04:24]: Så sent som 5. april uttalte Sandberg at han hadde tre store jobber foran seg, den ene var å gjøre noe med pliktsystemet. Også i talen til Fiskebåts årsmøte i februar ble det varslet en ny stortingsmelding med samme målsetting som sist, nemlig en avvikling. Hvor de ulike partiene på Stortinget står i denne saken, er jo godt kjent, siden ministeren måtte trekke saken tilbake i fjor.

Jeg lurer på om statsråden kan forklare hva som har skjedd i løpet av den siste måneden, siden han nå vinger og sier at han kanskje ikke kommer til å legge fram en melding i det hele tatt.

Statsråd Per Sandberg [10:05:05]: Det er mulig at undertegnede ikke har fått med seg hva de andre partiene ellers måtte mene om pliktsystemet, men jeg har i hvert fall ikke registrert at verken Arbeiderpartiet eller andre partier har hatt noen politikk eller noe syn på pliktmeldingen. En annen ting er at man ønsker å gjøre noe med pliktsystemet, men noe konkret, verken fra Arbeiderpartiet eller fra andre partier, har i hvert fall ikke jeg mottatt noen signaler om. Heller ikke nå da jeg sonderte med Stortinget, bl.a. med Arbeiderpartiet, var det signaler om at det var et ønske om å gjøre noen endringer i pliktmeldingen. Derfor tror jeg det er klokt at jeg og regjeringen avventer dette og kanskje ser det i sammenheng med Kvoteutvalget, som noen partier på Stortinget ønsker seg. Det å legge fram en pliktmelding som igjen vil skape en situasjon der det ikke etableres flertall for noen endring i noen retning i Stortinget, ville bare skape frustrasjon og misnøye i næringen langs kysten.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Cecilie Myrseth.

Cecilie Myrseth (A) [10:06:10]: Når man påberoper seg at man sonderer på Stortinget, er noe av det viktigste at man selv har et forslag å sondere med. Etter hva jeg har registrert, har ikke ministeren hatt et eget forslag å sondere med overfor partiene, bortsett fra at man vil holde på det man hadde sist, nemlig å avvikle. Utover det har det ikke kommet noen signaler om at han ønsker å forhandle på f.eks. det som var Stortingets, i hvert fall Arbeiderpartiets, syn, at man ønsker å ha plikter, men at man ønsker å stramme dem til og gjøre justeringer som gjør at de fungerer slik de burde gjøre.

Spørsmålet er om statsråden i det hele tatt er åpen for å endre på egen politikk for å være i tråd med et flertall på Stortinget, noe statsråden gir uttrykk for at han ønsker.

Statsråd Per Sandberg [10:06:54]: Historien viser at regjeringen la fram sjømatindustrimeldingen, og da ble det gjort noen vedtak i Stortinget som jeg og regjeringen fulgte opp, bl.a. ved å sette ned et utvalg som skulle se på alle pliktene. Dette førte til en innstilling som ikke kom i sin helhet til Stortinget. Jeg la fram en pliktmelding, gjennom å ha forhandlet med partier på Stortinget, som i utgangspunktet hadde flertall, men som dessverre tapte flertallet gjennom en prosess. Da er det jo ikke regjeringen som har endret politikken. Regjeringen er villig til å forhandle fram resultater for å få på plass et pliktsystem som virker til det beste for alle. Alle partiene jeg har mottatt signaler fra, ønsker å endre pliktene. Når Arbeiderpartiet nå sier at de vil stramme inn – det prøvde man også i 2010, men da la man det i skuffen.

Cecilie Myrseth (A) [10:07:59]: Jeg spør igjen fordi jeg synes man snakker mye rundt det. Det viktigste spørsmålet er jo om regjeringen er villig til å legge bort at man ønsker å avvikle pliktene. Det er det ene. Det andre er: Har man et forslag, et utkast som man ønsker å legge fram for Stortinget? Det er jo slik det parlamentariske systemet fungerer: Man legger fram et forslag, og så er det partiene på Stortinget som forhandler og blir enige. Er man villig til å prøve å legge bort den politikken man har lagt fram tidligere, med den støyen som fulgte etter, og prøve å komme fram til en enighet?

Statsråd Per Sandberg [10:08:36]: Jeg gjentar: Regjeringen og undertegnede har justert sin politikk fra utgangspunktet. Det holder heller ikke for å få flertall i Stortinget, selv om det var det i utgangspunktet. Da sier jeg også at jeg og regjeringen er villige til å justere for å få på plass et system som virker bedre enn i dag. Utgangspunktet mitt er selvfølgelig i tråd med det første utkastet jeg la fram, men nettopp ut fra det at det ikke var flertall for det, har jeg sondert med ulike partier på Stortinget. Jeg får ingen tilbakemeldinger om hva disse partiene ønsker, og da er det vanskelig for meg å legge fram et forslag for Stortinget som samler Stortinget, noe som er viktig for næringen. Vi kan ikke legge fram forslag nå som skaper enda mer frustrasjon og usikkerhet i næringen. Det næringen trenger nå, det kysten trenger nå, er sikkerhet, trygghet og forutsigbarhet, og det skal jeg sikre gjennom å legge fram en pliktmelding som skaper flertall og samling i Stortinget.

Presidenten: Geir Pollestad – til oppfølgingsspørsmål.

Geir Pollestad (Sp) [10:09:47]: Då regjeringa trekte stortingsmeldinga om pliktsystemet, var det ei historisk hending. Det har ikkje lykkast Senterpartiet å finna nokon andre statsrådar enn Per Sandberg som har trekt ei stortingsmelding når det ikkje har vore i tilknytning til eit val.

Senterpartiet er oppteke av å finna ei løysing som sikrar kysten, men det verkar som om regjeringa berre er oppteken av ordningar som sikrar trålselskap.

Eg var òg utsett for desse såkalla sonderingane. Eg hadde jo ei viss forventning om at det var nokre tankar der – kva skal me gjera for å leggja betre til rette for å få landa denne fisken langs kysten vår og bidra til verdiskaping? Det enda med ein hyggeleg kaffiprat, det er greitt nok det, men særleg konstruktivt er det ikkje.

Så er mitt spørsmål: Kan me venta at statsråden tek initiativ til å koma med idear om korleis ein kan sikra kysten og verdiskapinga langs kysten i denne saka?

Statsråd Per Sandberg [10:10:50]: Ja, min intensjon og regjeringens intensjon er å sikre mer sysselsetting og vekst langs kysten. Det har vi gjort gjennom snart fem år. Det går rimelig godt i Nord-Norge, det går rimelig godt langs kysten vår, det bygges, det etableres – det er vekst på nesten samtlige områder når det gjelder fiskeri. Industrien er marginal, det er jo det som er utgangspunktet for å skape sysselsetting. Men det er klart at når man skal endre noen systemer, og mange framstår som museumsvoktere, er det også vanskelig å få gjennomslag for strategier som å skape helårige arbeidsplasser, mer bearbeiding, mer foredling – når man ikke ønsker å endre noe. Hvis man ønsker å få enda mer fart i sjømatindustrien langs kysten, må man nødvendigvis endre noe, og jeg har ikke møtt forståelse for og ønske om å endre noen ting – i hvert fall ikke fra Senterpartiet, som ønsker at alt skal bestå slik det alltid har vært.

Presidenten: Torgeir Knag Fylkesnes – til oppfølgingsspørsmål.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:12:00]: Eg høyrer snakk om sonderingar, men statsråden har ikkje snakka med meg, statsråden har ikkje snakka med SV. Og berre for å seie det slik: Det er fleirtal viss regjeringa og SV går saman, viss vi finn ei god løysing, så spesielt aktivt har han altså ikkje jobba med dette.

Pliktsystemet er ein løpande skandale, det er vi eigentleg alle einige om. Det er snakk om hundre tusen tonn fisk, det ville fylt heile Stortinget viss vi hadde samla alt her, og det følgjer aldeles ikkje intensjonane i det som var ordninga, som var at ein skulle gje fisk til trålarane for at det skulle leverast til kysten. No er det berre 10 pst. som blir levert til kysten, og det er berre tre store aktørar som tener på dette – langt ifrå ordninga.

Da lurar eg på: Ok, statsråden har trekt pliktmeldinga, men da må statsråden gjere eitt eller anna for å sørge for at ordninga følgjer intensjonen i det minste. Kva har statsråden gjort for å fikse og ordne, gjere slik at ein følgjer meir hensikta med den pliktordninga vi allereie har?

Statsråd Per Sandberg [10:13:08]: Det er ingenting som tilsier at pliktsystemet slik det ligger i dag, brytes av noen på noen slags måte. Det kontrolleres hele tiden. Alle følger dette systemet, den strukturen og de pliktene som ligger der i dag, som er etablert av de rødgrønne. Så det er ingen brudd på dette.

Men når jeg ikke har snakket med SV og Fylkesnes, er det jo fordi Fylkesnes og SV er de eneste som har lagt kortene på bordet. Jeg vet hvor SV står i denne saken. Utfordringen min er at jeg ikke vet hvor de andre partiene står. SV har vært klar og tydelig på hvilken retning man ønsker når det gjelder pliktsystemet, det står det respekt

av, men jeg tror dessverre ikke SVs løsning er til det beste for kysten. Å skru klokka tilbake, slik SV ønsker, når det gjelder pliktsystemet og etablering langs kysten, vil dessverre føre til mindre vekst, mindre sysselsetting og avvikling.

Presidenten: Torgeir Knag Fylkesnes – til oppfølgingsspørsmål.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:13:56]: Det overrasker meg at statsråden bagatelliserer skandalen som pliktsystemet faktisk er. Vi hadde ein pliktkommisjon som sa at ordninga er langt unna det som var hensikta med ordninga. Og beskjeden frå Stortinget, da vi behandla dette og gav oppdraget til regjeringa om å starte dette arbeidet, var å få ei ordning som var meir i tråd med hensikta. Så det at statsråden står her og seier at dette følgjer hensikta, er jo heilt feil. Vi ville ha eit forslag til ny ordning som er meir i tråd med hensikta, og det er jo akkurat det som er SV sitt forslag. Vi – over ein 20-årsperiode – skal tilbakeføre den fisken til kysten, og det meiner vi er framtidretta.

Men statsråden gjer altså ingenting. Han tar nokon sonderingar, ein kaffiprat med nokon her og der, men ingenting skjer med sjølve ordninga. Det verkar som at statsråden er komfortabel med tingas tilstand. Kva konkret har han tenkt å gjere for at ordninga i dag blir meir i tråd med hensikta, som Stortinget har bedt regjeringa om å fikse?

Statsråd Per Sandberg [10:14:58]: Det er jo direkte feil det som blir sagt her. Jeg har fulgt opp til punkt og prikke det Stortinget har bedt meg om å gjøre, i alle sammenhenger, men Stortinget ville ikke ta imot det man fikk. Man greide ikke å skape noe flertall for det jeg la fram. Ut fra dette utvalget, som satt og gikk gjennom pliktsystemet, som Stortinget ba meg om å gjøre, satte jeg ned et ekspertutvalg. Så kommer ekspertutvalget med noen konklusjoner, og så liker man ikke det i Stortinget. Det er en realitet, og det må jeg bare respektere. Men jeg har jo gjort alt jeg kan for å gjøre noe med dette pliktsystemet, fordi det er skandaløst, som representanten peker på. Det er jeg enig i, og derfor la jeg fram en pliktmelding som faktisk tok bort denne skandalen, slik at vi fikk det på plass og fikk forutsigbarhet for næringen, for kysten.

Så er det også direkte feil å si at fisken ikke landes langs kysten. Det har aldri vært landet så mye fisk langs kysten, særlig i Nord-Norge, som det har blitt gjort de siste årene. Og foredlingsgraden øker faktisk. Det er flere fiskere, det er flere båter. Så det går rimelig godt, og det er feil å si at det går dårlig.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Ole André Myhrvold (Sp) [10:16:16]: Mitt spørsmål går til statsråd Søviknes.

2,9 mill. liter vann i sekundet er mye vann, men det er vannmassene som akkurat nå passerer Solbergfoss i Glomma, mens vi står her – vann fra Jotunheimen, fra Rørosvidda, fra Rondane og fra mange andre steder på Østlandet etter en svært snørik vinter. Vårflom er ikke uvanlig i Norge, men klimaendringer – med ekstremvær som kraftigere og hyppigere styrtregn – vil gjøre flom og skred mer vanlig, ikke bare nå, når det nær er sesong for flom, men også ellers i året.

Lokalsamfunn, bedrifter og enkeltmennesker vil oftere stå maktesløse når vannet trenger inn og gjør skade. Forsikringsbransjen frykter at utbetalingene etter denne flommen vil overstige 0,5 mrd. kr. Dette er ikke unntaket, dette er den nye virkeligheten.

Samtidig sier NVE at de trenger 200 mill. kr ekstra i satsing hvert år de neste fire årene for å redusere faren for tap av menneskeliv og skader på bebyggelse og infrastruktur. Enhver som kan regne, ser at fire år med den type bevilgninger raskt vil lønne seg, sammenlignet med forsikringssekskapenes utbetalinger. Den samfunnsmessige prisen for ødeleggelsene er enorm, og dette problemet går ikke over.

Senterpartiet har løftet inn disse bevilgningene i sitt alternative budsjett, men mens vannet flommer inn over folks jorder, inn i hus og ned i kjellere, gjør regjeringen ingenting – ingenting for å ta konkrete grep for å dempe framtidige skader. Hva er forklaringen på at regjeringen nekter å ta inn over seg hvor store utfordringer vi har, og hvor mye det koster oss ikke å gjøre noe? Hvorfor vil ikke regjeringen investere i bedre flom- og skredsikring?

Statsråd Terje Søviknes [10:18:08]: La meg starte med å si at jeg ikke er enig i den beskrivelsen som her ble gitt, om at regjeringen ikke gjør noe. Denne regjeringen mer enn doblet satsingen på flom- og skredsikring og bevilgningene til NVE i forrige fireårsperiode i forhold til det de rød-grønne gjorde i sin siste fireårsperiode. La meg bare få lov til å nevne noen tall. Fra 2010 til 2013 ble det per år bevilget henholdsvis 149 mill. kr, 180 mill. kr, 226 mill. kr og 237 mill. kr til dette under de rød-grønne. Så kom den blå-blå regjeringen, som fra 2014 økte dette til henholdsvis 339 mill. kr, 378 mill. kr, 412 mill. kr, 389 mill. kr og – for i år – 354 mill. kr etter budsjettforliket med Venstre og Kristelig Folkeparti. Det er altså en dobling av bevilgningene.

Det er tre fokusområder vi satser på. Det ene er flom- og skredsonkartlegging, som er viktig for å unngå at kommunene bygger seg inn i nye risikoområder. Det andre er fysiske tiltak for å dempe faren der det er flom- og skredutsatte områder og eksisterende bebyggelse og in-

frastruktur. Det tredje er beredskap og varsling. Det har vi i vår – under vårflommen – sett gode eksempler på har fungert godt. Jeg vil gi ros til kommunene og fylkesmenne- nene, som har satt opp gode beredskapsrutiner og har jobbet godt sammen med grunneiere for å begrense skadene av den ordinære vårflommen som vi har sett denne våren. Vi har også lagt om varslingsrutinene, slik at det nå blir varslet direkte fra NVE til den enkelte kommune som blir berørt.

Så at regjeringen ikke gjør noe med dette, er helt feil. Det er fortsatt et stort behov. Vi jobber målrettet for å gjennomføre de fysiske sikringstiltakene som NVE har registrert er nødvendige i henhold til sin liste på ca. 2,7 mrd. kr.

Ole André Myhrvold (Sp) [10:20:09]: NVE skriver i et brev til departementet at dagens bevilgningsnivå medfører at samfunnet ikke får gevinsten av de risikoreduserende tiltakene, og at innbyggerne må leve med betydelig høyere risiko – betydelig høyere risiko – enn det som aksepteres for ny bebyggelse. I et NTB-intervju til Bergens Tidende den 13. mai uttalte statsråden:

«NVE må prioritere sin bistand til kommunene slik at samfunnet får mest mulig igjen i form av redusert risiko for skader. Det tar i tillegg tid å planlegge og bygge sikringstiltak.»

Ja, selvfølgelig tar det tid. Det er derfor vi må komme i gang. NVE er klar. For meg virker det som om statsråden forsøker å skyve ansvaret over på NVE og kommunene og lokale myndigheter for manglende bevilgninger, og det er en besynderlig måte å fraskrive seg ansvaret på.

Så hvem er det som har ansvaret for bevilgninger og for å få fortgang i arbeidet, slik at folk slipper å leve i uvisshet og usikkerhet om en i aller høyeste grad varslet flom? Er det NVE, eller er det statsråden som har ansvaret?

Statsråd Terje Søviknes [10:21:11]: Nå skal ikke jeg belære representanten om de konstitusjonelle forhold, men det er altså Stortinget som er den bevilgende myndighet i Norge. Regjeringen legger fram et forslag til budsjett, og så blir det forhandlet her i Stortinget.

Vi registrerer satsingsforslaget fra NVE når det gjelder kommende års budsjett. Vi vil komme tilbake igjen til det – selvfølgelig – i forbindelse med framleggelse av statsbudsjettet for 2019 i oktober. Det er et stort behov, og vi er enig i beskrivelsen som NVE kommer med – det er mitt fagdirektorat – om at vi må forvente større utfordringer knyttet til flom og skred i årene som kommer, knyttet til klimaendringer.

Så er det viktig å understreke at vårflommen vi har sett i år, er mer en ordinær flomsituasjon som vi dessverre har

hatt ved ulike anledninger opp gjennom årene, når det har vært mye snø i fjellet og en rask temperaturstigning på våren, eventuelt i verste fall i kombinasjon med mye nedbør.

Men vi jobber målrettet med dette, og så tar det nødvendigvis noe tid å planlegge og fysisk gjennomføre sikringstiltak i henhold til den prioriterte listen som NVE har.

Presidenten: Det blir gitt anledning til oppfølgings-spørsmål – først Marit Knutsdatter Strand.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [10:22:23]: Dette handler om folk mange steder i Norge, deriblant folk i Oppland og Gudbrandsdalen. Gudbrandsdalslågen har vokst langt utover sine bredder, og vannstanden i Mjøsa har økt med mer enn en meter over maks regulerings høyde. Trolig vil Norges største innsjø stige med en halv meter til fram til helgen. Flere steder kommer vann inn der det ikke skal. Jeg nevner campingplasser, eiendommer som Svaneredet, båthavner som Vingnes og Strandtorget, veier som E6 i Fåvang, store områder som på Jørstadmoen og i Otta sentrum – jeg nevner i fleng. Otta og flere steder har utbedrings- og forebyggingstiltak på vent som forhindrer utvikling. På Otta får de f.eks. ikke bygd ny skole før flomsikring er på plass. Videre sies det at det er seks ganger dyrere å reparere enn å forebygge ødeleggelser av flom.

Ser statsråden de enorme konsekvensene av flommen, og når har statsråden en konkret plan med tiltak og prioriteringer å komme med, for å løse disse menneskenes uholdbare situasjon?

Statsråd Terje Søviknes [10:23:27]: Vi har en konkret plan gjennom det apparatet som NVE rår over, og den listen som de har med registrerte sikringstiltak, på 2,7 mrd. kr. Den jobber man seg målrettet gjennom, i henhold til prioriteringer over hvor man får mest igjen for pengene i form av redusert risiko for innbyggerne. Regjeringen tar på alvor tryggheten til folk i forbindelse med flom og skred.

Det er også viktig å understreke at situasjonen vi nå har hatt på Østlandet knyttet til vårflommen, er en relativt ordinær situasjon som vi opplever fra år til annet – dessverre. Det blir jobbet godt, og det har fra 2014 til 2017 under denne regjeringen vært brukt 350 mill. kr i de berørte fylkene. Jeg var selv på Hamar på mandag og fløy over Mjøsa og områdene der oppe for å se dette ved selvsyn, og det er klart at det er utfordrende når man står midt oppi det. Men jeg vil igjen understreke: Det blir jobbet godt beredskapsmessig, det blir jobbet godt fra NVEs side, og vi tar dette på største alvor også fra regjeringens side.

Presidenten: Lars Haltbrekken – til oppfølgings-spørsmål.

Lars Haltbrekken (SV) [10:24:37]: Historien ser ut til å gjenta seg. I fjor høst, noen dager før framleggelsen av statsbudsjettet for 2018, var olje- og energiministeren sammen med kommunal- og moderniseringsministeren på besøk hos dem som var rammet av flom på Sørlandet. Olje- og energiministeren erkjente i møte med dem som var rammet av flommen, at vi i årene framover får en flom av nye flommer, og at det var behov for mer penger til forebyggende tiltak. Noen dager etterpå kom statsbudsjettet med forslag om kutt i satsingen på flomforebyggende tiltak.

I helgen har det, som vi har hørt, igjen flommet over i deler av landet, og igjen erkjenner statsråden behovet for mer penger til flomforebyggende tiltak. Men i det reviderte budsjettet som kom i går, er det ikke én ekstra krone til flomforebyggende tiltak. Så spørsmålet er: Hvor mange ganger skal statsråden erkjenne at det trengs mer penger, før han faktisk kommer med de pengene NVE har bedt om?

Statsråd Terje Søviknes [10:25:47]: La meg først understreke at situasjonen på Sørlandet i fjor var en ekstrem situasjon, og den viste at behovet i den regionen er stort. Tilsvarende har vi sett andre steder i landet.

Det at vi i budsjettet for 2018 hadde en lavere bevilgning til NVE og flom- og skredsikring enn i årene 2016 og 2017, skyldtes at vi hadde de særskilte stimuleringspakkene etter oljeprisfallet i 2014, som var rettet mot spesielt Sør- og Vestlandet. Da det ikke lenger var behov for den typen stimuleringsmidler, tok man altså ned ekstratsatsingen fra 2016 og 2017 og la seg på et litt lavere nivå i 2018. Men det er fortsatt mye høyere enn det de rød-grønne hadde da de styrte.

Så vi satser på flom- og skredsikring, vi kommer til å satse videre på det, men det tar som sagt tid for NVE å planlegge i samarbeid med kommunene og gjennomføre fysiske sikringstiltak med den delingsmodellen man nå har, med 80 pst. statlig finansiering og 20 pst. lokal finansiering.

Presidenten: Tore Storehaug – til oppfølgings-spørsmål.

Tore Storehaug (KrF) [10:26:55]: Dette er ein viktig tematikk, og det er nok ikkje siste gong vi diskuterer dette, verken i spørjetimen eller andre gongar.

Dei siste fem åra er det løyvd 727 mill. kr meir, meiner eg, bl.a. etter påtrykk frå Kristeleg Folkeparti i statsbudsjettforhandlingane. Det er viktig fordi dette handlar om løyvingar.

Men dette handlar òg om andre ting. Det handlar òg om kunnskap, og det handlar om at vi må tilpasse oss ei verkelegheit der klimatilpassing blir meir viktig. Ein av dei ideane som fylka har tatt initiativ til for å klare det, er å få til eit klimatilpassingssenter i Sogn og Fjordane – der ein prøver å få eit miljø utanfor NVE, der ein i lag med KS og fylket, som no har fått i gang ein forstudie, kan få med Vestlandsforskning og Høgskulen på Vestlandet på å bruke fylket til eit levande laboratorium, noko som handlar om nettopp å kunne teste ut betre løysingar.

Eg har lyst til å spørje statsråden om han er kjend med desse planane, og om han meiner eit slikt senter kunne ha vore nyttig.

Statsråd Terje Søviknes [10:27:55]: Ja, jeg er vagt kjent med de planene. Det kan absolutt ha noe for seg, fordi kunnskap er ganske essensielt i dette arbeidet, som i mye annet.

Vi står overfor nye utfordringer knyttet til klimændringer og flom- og skredsituasjoner. Vi ser spesielt at dette også rammer urbane områder, med overvannsproblematikk som vi ikke har hatt like mye av tidligere, for nå får vi mer konsentrert nedbør på kort tid.

NVE har gradvis bygget opp sin kompetanse på dette. Vi opplever at de blir ønsket velkommen ute i kommunene, og at kommunene er glade for den kompetansen og støtten de får fra NVE. Det er også viktig at man gradvis bygger opp kompetanse ute i kommunene, ikke minst når det gjelder arealplanlegging, for å unngå at vi bygger oss inn i nye risikoområder. Det er den aller, aller beste forebyggingen vi kan stå for.

Men jeg ser gjerne nærmere på initiativet knyttet til KS og et senter i Sogn og Fjordane, og så får vi komme tilbake igjen til det på et senere tidspunkt.

Presidenten: Runar Sjøstad – til oppfølgingsspørsmål.

Runar Sjøstad (A) [10:29:04]: NVE har meldt inn et økt behov på 200 mill. kr årlig. Arbeiderpartiet la inn 160 mill. kr i sitt alternative statsbudsjett. Behovet er godt dokumentert. Det er også godt dokumentert gjennom forskjellige rapporter at det er atskillig billigere å forebygge enn å reparere og erstatte skader i ettertid, for ikke å snakke om de menneskelige påkjenningene.

Vi ser at behovet er der, vi ser at planene er der. Det er manglende finansiering. Hva vil ministeren gjøre for å sikre at bevilgningene står mer i forhold til behovet og den reelle situasjonen?

Statsråd Terje Søviknes [10:29:46]: Dette er et tema som regjeringen har drøftet ved hver eneste budsjettbehandling, når det gjelder satsing på ulike områder, selvfølgelig, men også spesifikt på flom- og skredsituasjo-

nen, basert på at vi har endringer i klimaet, som jeg refererte til tidligere. Vi vil selvfølgelig komme fram med et oppdatert anslag, investeringer og bevilgninger i vårt budsjettforslag for 2019. Det kommer som sagt i oktober.

La meg bare benytte anledningen til å understreke at når det tidligere i diskusjonen her ble etterlyst bevilgninger i revidert, var det ikke naturlig for regjeringen i år å legge inn ekstrabevilgninger til flom og skred, for vi har ikke hatt noen ekstraordinære hendelser som ikke var kjente da vi la budsjettet for 2018. Den vårfloppen vi hadde nå, er en ordinær vårflopp, som vi dessverre kommer til å oppleve fra tid til annen. Men skulle det oppstå situasjoner som krever ekstra bevilgninger i løpet av året, vil selvfølgelig regjeringen komme til Stortinget med det.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:30:59]: Mitt spørsmål går til utenriksministeren.

Det er sjokkerende meldinger og bilder som kommer fra Gaza disse dagene. 55 mennesker er rapportert drept og over 2 200 skadde etter at israelske militære åpnet ild med både skarp ammunisjon og gummikuler mot demonstranter i forbindelse med USAs ambassadeåpning i Jerusalem. Israels voldsbruk er kraftig fordømt verden over. Det har kommet tydelige protester, bl.a. fra FNs høykommissær for menneskerettigheter og Amnesty International. Den israelske okkupasjonen av de palestinske områdene opprettholdes med brutal vold og undertrykking. Det finnes ingen unnskyldning for å drepe sivile på denne måten. Alle stater har en rett til å forsvare seg selv, men det er en hån å bruke det som argument for å tillate en okkupert makt å skyte ubevæpnede sivile.

En viktig grunn til den situasjonen vi er i akkurat nå, er USAs uansvarlige og farlige politikk i Midtøsten. Med både oppsigelsen av Iran-avtalen og åpningen av ambassaden i Jerusalem ser vi nok en gang at USA i denne regionen oppfører seg som en elefant i en glassbutikk, der noe blir knust overalt hvor de snur seg.

Den svenske utenriksministeren Margot Wallström var i går veldig tydelig på at USA bærer et stort ansvar for det som har skjedd de siste dagene, og hun kommuniserte det tydelig:

«Alle advarte mot dette, men USA gjorde det likevel. Jeg mener at USA bærer et veldig stort ansvar, og jeg kan ikke se at det er stor grunn til å feire når man ser så mange døde og sårede mennesker.»

Mitt spørsmål er om Norges utenriksminister er like klar som Sveriges utenriksminister på det ansvaret USA har for det som har skjedd de siste dagene.

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [10:33:12]:

Det som har skjedd de siste dagene, er tragisk, og vi har også vært veldig klart og tydelig ute og forklart at det er uakseptabelt å skyte på demonstranter med skarpt.

Det er flere hendelser som nå kommer samtidig. Det ene er at mandag og tirsdag for så vidt var ment å kulminere med tanke på seks uker med demonstrasjoner hver fredag fra palestinerne side, og vi hadde ambassadeåpning og også markering av at det er 70 år siden opprettelsen av staten Israel. Alt dette kom samtidig. Vi har vært tilsvarende klare på at vi mener det er en svært uklok beslutning av USA ensidig å anerkjenne Jerusalem som Israels hovedstad, uten å la det være det alle andre i det internasjonale samfunn – med noen få unntak – mener, nemlig et forhandlings spørsmål mellom partene der både israelere og palestinere kan gjøre krav på hver sin del av Jerusalem. Vi har ment at det er en veldig uklok politikk, som vi hele veien har advart mot kan øke spenningsnivået i en allerede veldig spent region. Jeg har i løpet av det siste døgnet hatt samtaler både med Israels regjering og så sent som for en halvtime-tre kvarter siden med palestinerne statsminister, og også hatt nær kontakt med EUs høyrepresentant Mogherini, fordi dette er spørsmål som vi ser veldig tydelig også kommer til å smitte over på hverandre.

Når representanten nevner Iran-avtalen, er det for så vidt et kapittel for seg, men vi har også der advart veldig klart mot det USA nå gjør, rett og slett fordi vi allerede nå ser endringer til det verre i en allerede veldig ustabil region. Kombinasjonen av alle disse sakene, uten å ha en alternativ plan eller et alternativt forslag til hvordan man kan løse disse situasjonene, bidrar dessverre til en eskalering som går i negativ retning, og den går dessverre veldig raskt. Jeg er bekymret for hva vi kan komme til å se de neste dagene. Gårsdagen var heldigvis roligere enn man kunne forvente, men mye av det skyldtes dessverre også at det ble gjennomført veldig mange begravelser.

Audun Lysbakken (SV) [10:35:12]: Da vil jeg takke for svaret, og for at utenriksministeren er tydelig på at måten amerikanerne går fram på, er uansvarlig. Jeg håper at norske myndigheter også i dagene som kommer, vil kommunisere det tydelig. Det er vår største allierte det her er snakk om, og det gir også Norge, som et alliert land med USA, et spesielt ansvar for å si veldig tydelig fra, og for å holde også amerikanerne ansvarlig for det som nå skjer i Palestina og i Midtøsten ellers.

Så er det litt ulike reaksjoner fra ulike vestlige land. Jeg er glad for at utenriksministeren har vært i kontakt med den israelske regjeringen, og vi ser at en del andre land, Irland bl.a., har protestert formelt ved å kalle den israelske ambassadøren i landet inn på teppet. Vi mener

at en sånn reaksjon også fra Norges side ville være bra. Derfor er mitt spørsmål om utenriksministeren har tenkt å kalle inn den israelske ambassadøren.

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [10:36:15]:

Først vil jeg understreke at i den kontakten jeg har hatt både med den israelske regjeringa og palestinske myndigheter, har jeg også vært veldig tydelig på det ansvaret som nå påligger alle for å roe ned situasjonen og ikke eskalere ytterligere. På embetsnivå har vi også hatt kontakter med en del av de palestinske fraksjonene for å unngå at det blir en eskalering ved grensegjerdet, for det har også vært et viktig poeng å formidle, både til EUs representant og til israelere og palestinere, at det er viktig at man nå ikke eskalere det ytterligere.

Så har vårt valg – mitt valg – vært å ta den direkte kontakten med israelske myndigheter og den israelske regjeringa. Jeg har hatt kontakt med regionalminister Hanegbi, som er den som har ansvaret for AHLC i den israelske regjeringa, og er den som jobber mest med disse spørsmålene, både med tanke på å ende voldsspiralen og med tanke på å bidra til langsiktig utvikling i Gaza. Det er prosjekter som vi jobber sammen om i AHLC, men min bekymring nå er at disse prosjektene skal stoppe opp, nettopp fordi man blir veldig opptatt av den akutte situasjonen – naturlig nok – i tillegg til at vi må ha et blikk framover for løse den situasjonen som er.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Audun Lysbakken.

Audun Lysbakken (SV) [10:37:26]: Jeg mener det er avgjørende at vi er tydelig på, i dialogen med begge parter, at hovedansvaret for å gjøre noe med voldsspiralen ligger hos okkupantmakten, og det er stor forskjell på protester opp mot et grensegjerde under en okkupasjon og det å skyte med skarpt fra okkupantmakten. Jeg kunne tenke meg å ta opp spørsmålet om en gransking i FN-regi, fordi det kravet nå har kommet fra en rekke hold, fra FNs generalsekretær, fra EU, fra Tyskland og fra Belgia, men USA stoppet mandag kveld et forslag om en gransking i FN-regi i FNs sikkerhetsråd. Jeg har også tidligere i vinter, da vi så denne opptrappingen, bedt utenriksministeren om å støtte en uavhengig gransking. Da fikk jeg til svar – i et skriftlig svar fra utenriksministeren – at det var et nasjonalt ansvar, og at Israel ikke ønsket det nå. Jeg lurer på om regjeringens linje nå er en annen, og om utenriksministeren kan si tydelig at Norge vil støtte en uavhengig gransking i regi av FN.

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [10:38:30]:

Jeg tror det er viktig å sortere litt. Det er slik at alle stater etter folkeretten har et ansvar og må ansvarliggjøres for

å gjennomføre uavhengige granskinger. Det er vårt standpunkt, i likhet med mesteparten av det internasjonale samfunn. Det har vært uklarhet om hva som faktisk ble foreslått i Sikkerhetsrådet i går, og så langt er det relativt få som har kommet med forslag om internasjonale granskinger, men de har vært opptatt av en uavhengig granskning og en troverdig granskning. Det er et krav vi stilte oss bak allerede 30. mars–1.april, da disse protestene begynte. Vi mener det fortsatt er svært viktig å gjøre, nettopp fordi det, i henhold til folkeretten og i henhold til de internasjonale reglene og avtalene som finnes, er helt avgjørende at man får i stand granskinger og gjennomganger når man ser en situasjon som den vi bl.a. så i går, som altså er den dagen med flest drepte på Gaza siden 2014. Derfor har Norge stilt seg bak det, vi har vært klare på det både i svar til Stortinget og utad, og det kommer vi fortsatt til å være.

Presidenten: Knut Arild Hareide – til oppfølgings-spørsmål.

Knut Arild Hareide (KrF) [10:39:48]: Det er brutalt og uakseptabelt det me opplever på Gaza no. Signal frå Stortinget og sånn eg høyrer utanriksministeren, er at dette må stoppast umiddelbart. Situasjonen viser at det er ei fredsløysing me treng å få på plass. Me opplever ein statsminister Netanyahu som ikkje akkurat har bidrege til det. Òg blant hans egne i Israel reagerer mange på hans til dels ytterleggåande tenking når det gjeld nettopp å få til ei fredsløysing og ei tostatsløysing. Me opplever òg Hamas' kyniske bruk av sivile i konflikten me har no. Me veit at Noreg har spelt ei rolle i tidlegare fredssamtaler. Når USA spelar seg ut på sidelinja, tar me initiativ? Spelar Noreg no ei rolle nettopp for å skape fred i denne delen av verda?

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [10:40:51]: Det er, som representanten sier, helt avgjørende at partene kommer tilbake til forhandlingsbordet. Det har ikke vært samtaler mellom partene direkte om fredsspørsmål og tostatsløsning på over fire år. Samtidig har vår klare holdning vært at disse beslutningene som nå er tatt, f.eks. om ambassadeflytting og anerkjennelse av hovedstad, er noe som fører partene lenger unna forhandlingsbordet. Derfor har Norge brukt vår rolle aktivt som leder av AHLG, giverlandsgruppen, for å samle partene rundt bordet. Vi annonserte et ekstraordinært møte 31. januar, som ble et konstruktivt møte. Temaene der er de praktiske prosjektene og særlig på Gaza. Det er også israelerne opptatt av, for de ser at hvis man ikke klarer å løse den utfordringen, har man også et større sikkerhetsproblem. Vi fortsetter med de praktiske prosjektene for å danne grunnlag for videre samtaler

om fredsløsning. Det er noe partene ønsker at Norge skal ha en rolle i, og den rollen tar vi.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Knut Arild Hareide (KrF) [10:41:58]: Mitt spørsmål går nok ein gong til utanriksministeren.

Audun Lysbakken nemnde at president Trump den 8. mai trekte USA frå atomavtalen med Iran. USA er vår viktigaste allierte, ein sentral handelspartner, ei stormakt som Noreg har hatt stabile og gode relasjonar til over lang tid – relasjonar som har vore og framleis er veldig viktige for Noreg. No erfarer me ein amerikansk administrasjon som har lagt seg på ei ny, meir konfronterande og mindre føreseieleg utanrikspolitisk linje. President Trump har trekt USA ut av atomavtalen med Iran. Dette skjedde trass i at Iran har halde seg til vilkåra i avtalen, trass i kor avgjerande avtalen er når det gjeld ikkje-spreiing av atomvåpen, og trass i sterke åtvaringar frå viktige allierte og avtalepartnarar, som Storbritannia, Frankrike og Tyskland.

I tillegg veit me at president Trump i fjor òg valde å trekkje USA ut av den veldig viktige Paris-avtalen, klimaavtalen. USA har under denne administrasjonen òg hoppa av handelsavtalar og innført handelshindringar på bl.a. stål og aluminium.

Mitt spørsmål er: Korleis vurderer utanriksministeren denne utviklinga hos vår viktigaste allierte, og kva strategi har Noreg og regjeringa i møte med ein amerikansk utanrikspolitikk som me i beste fall kan seie er i endring?

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [10:43:49]: Det er et godt og viktig spørsmål. Hvis jeg først bare kan få si to ord om atomavtalen: Dette er en avtale som Norge hele veien har støttet opp under – det fortsetter vi å gjøre. Vi mener avtalen er viktig og riktig. Ja, den har sine svakheter, men det vil enhver slik avtale ha, og man løser ikke svakheter ved å kvitte seg med hele avtalen. Det er ingen automatikk i at atomavtalen forsvinner som sådan fordi USA går ut, men det skaper en veldig vanskelig situasjon, som forsterkes av et betydelig internt politisk press i Iran fra dem som ikke ønsker atomavtalen. Jeg hadde en samtale med EUs høyrerepresentant, Mogherini, sent i går kveld, etter samtaler de hadde hatt med Irans utenriksminister, Zarif. De er veldig opptatt av å bruke den tida som er framover – selv om den er kort – til å redde atomavtalen. Norge bidrar til det. Blant annet er vår tekniske ekspertise på enkelte områder ønsket, og det bidrar vi til.

Til det bredere bildet: Det er helt riktig som representanten Hareide sier, at vi også på helt sentrale områder for norske interesser nå opplever et tydelig linjeskift fra amerikansk side. Det er veldig bekymringsverdig at man

f.eks. på handelsområdet opererer i strid med både WTO-regelverket og det multilaterale systemet, som har tjent både oss og USA veldig vel i svært mange tiår, og som på mange måter er et system som er møysommelig bygd opp etter den andre verdenskrigen nettopp for at ikke den sterkeste rett skulle være det som gjaldt. Det er også derfor vi er veldig opptatt av å jobbe med både USA og nære allierte i Europa for å forsøke å påvirke USA i en annen retning. Vi opplever også at det særlig på handelsområdet, for å bruke det eksemplet, er betydelig politisk uenighet internt i USA. Det vil si at republikanerne i Kongressen er langt mer frihandelsvennlige og bidrar også på den måten til å presse presidenten.

Knut Arild Hareide (KrF) [10:45:55]: Eg takkar for det gode svaret. Eg vil utfordre vidare på nettopp det som me no ser, knytt til atomavtalen med Iran. Iran har – paradoksalt nok – sagt at dei ønskjer å halde ved lag avtalen, og det har òg dei andre partane i avtalen sagt. USAs budskap no er at dei vurderer sanksjonar ikkje berre mot Iran, men òg mot dei landa som vel å handle med Iran. Når da norske bedrifter står overfor valet mellom den amerikanske marknaden eller den iranske marknaden, vil nok dei aller fleste velje den amerikanske marknaden.

Mitt spørsmål er: Korleis ser Noreg på desse trugslane og situasjonen? Vurderer ein her å koordinere måten me møter dette på, med Europa?

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [10:46:57]: Det å kunne beskytte det økonomiske engasjementet i Iran fra europeisk side er et kjernepunkt i muligheten til å få videreført avtalen. Iran har signalisert at de kan være villige til å diskutere dette, og det gjør de nå, men jeg tror samtidig at vi skal være klar over at situasjonen er veldig vanskelig, og det er ikke gitt at Iran kommer til å fortsette å være i avtalen, selv om de har sagt seg villige til å diskutere en videreføring. Det vil være avhengig av hva leveransen kan være.

Vi koordinerer det tett med EU. I tillegg er det klart at den usikkerheten om hvorvidt USA kom til å bli i avtalen eller gå ut av avtalen som har vært der over flere måneder, også har skapt et vanskelig klima for næringsliv som på ulike måter ønsker å investere. Vår ambassade i Iran jobber mye med norske bedrifter for å tegne risikobildet og for å bidra som best man kan, men vi vet ennå ikke totaliteten av hva amerikanerne kommer til å gjøre på sanksjonssida. Vi gjør ingen endringer i våre regler, men norske bedrifter kan indirekte bli rammet dersom amerikanerne har sanksjoner også mot europeiske land.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Knut Arild Hareide.

Knut Arild Hareide (KrF) [10:48:09]: Her seier òg utanriksministeren at Iran vurderer å ikkje bli i avtalen – det må me iallfall vere førebudde på. Det kan jo medføre at dei tar opp igjen sitt atomprogram og utviklar kjernefysiske våpen. Kva vil det medføre for land som Egypt og Saudi-Arabia? Pussar dei støvet av sine planar med å skaffe seg sånne våpen?

Putin har erklært at han vil forbetre Russland sine atomvåpenkapasitetar. Trump på si side har kommunisert, rett nok via Twitter, at USA må styrkje og utvide sine kjernefysiske kapasitetar.

Så det er mange bekymringsfulle signal. Det positive er at me kan få ein avtale mellom USA og Nord-Korea, men det er òg svært usikkert. USA har heller ikkje styrkt truverdigeita si som avtalepartner med det ein har gjort i det siste, og det kan òg påverke dialogen med Nord-Korea.

Så spørsmålet er da: Korleis ser ein no på dei tilbakeslaga me har når det gjeld kjernefysisk nedrusting?

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [10:49:16]: Våre to hovedbekymringer knyttet til et eventuelt bortfall av atomavtalen er hva det vil ha å si for det internasjonale ikke-spredningsregimet og det internasjonale samfunnets evne og mulighet til å hindre spredning av atomvåpen. Det andre er de potensielle regionale konsekvensene. Det er, som representanten Hareide selv er inne på, særlig en bekymring knyttet til om Egypt og Saudi-Arabia da vil anskaffe kjernevåpen og igangsette sine programmer igjen.

Vi har også en betydelig bekymring for det som kan bli utfallet av troverdigheten til IAEA. De har nå gjennomført ti inspeksjoner i Iran. Iran har holdt seg til sin del av avtalen. IAEA holder nå på å begynne det forberedende arbeidet med å lage et inspeksjonsregime for Nord-Korea. Men dersom det da viser seg at USA gjentar sine forsikringer om at de egentlig ikke stoler på IAEA, kan det ha betydning for en eventuell kommende avtale med Nord-Korea – jeg understreker eventuell – og samtidig kan det ha negative konsekvenser for ikke-spredningsregimet totalt sett.

Presidenten: Liv Signe Navarsete – til oppfølgingsspørsmål.

Liv Signe Navarsete (Sp) [10:50:40]: Signalet frå USA om å trekkje seg frå atomavtalen med Iran ser ut til å få konsekvensar òg på andre område. Eg las med interesse ein artikkel i Dagbladet 15. mai, der Suzanne Dimaggio uttaler seg. Ho har ifølgje Dagbladet bl.a. leia samtaler mellom representantar frå USA og Nord-Korea her i Noreg. Ho meiner Trump, ved å bryte Iran-avtalen, har undergrave forhandlingane med Nord-Korea før dei i det heile er i gang. Nord-Korea har jo sett på Iran-avta-

len som eit diplomatisk vegkart for korleis ein kan få letta sanksjonar. Og når USA no eigentleg seier at uansett om du overheld sanksjonane til punkt og prikke, betyr det ingenting for oss, kan det få store konsekvensar. I natt åtvarar Nord-Korea mot at landet kan kome til å trekkje seg frå det planlagde møtet med USA, fordi det er ein einsegn avtale, der berre Nord-Korea skal trappe ned atomvåpen.

Kva tenkjer utanriksministeren om dette? Og er dette ei bekymring norske styresmakter vil formidle til USA?

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [10:51:45]: Norske myndigheter har på en veldig klar og tydelig måte formidlet bekymringene for Iran-avtalen, og at den risikerer å falle bort når USA trekker seg ut. Vi har formidlet veldig klart bekymringene vi har for den regionale situasjonen og en mulig økt spenning i en allerede uhyre spent region. Og vi har også vært veldig bekymret for konsekvensene for det internasjonale ikke-spredningsregimet.

Som representanten Navarsete helt riktig påpeker, er det som nå ligger nærmest, foruten å forsøke å jobbe videre med Iran-avtalen, de eventuelle samtalene som skal finne sted mellom Nord-Korea og USA. Det er en bekymring vi fullt ut deler, fordi i denne sammenheng er man også avhengig av tillit mellom partene for at det skal kunne fungere.

Jeg var i Japan i forrige uke og snakket også med min japanske kollega om disse spørsmålene. Japan og Norge har en veldig enhetlig linje på dette om at vi i de diskusjonene som er nå, ikke må lette presset mot Nord-Korea, det diplomatiske og økonomiske presset, før man ser reell handling.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Per Espen Stoknes (MDG) [10:52:58]: Da vi leste revidert nasjonalbudsjett i går, fikk MDG et slags déjà vu. Regjeringens karbonfangstpolitikk har glidd inn i et mønster vi kjenner igjen fra den rød-grønne regjeringens tid. Det kommer stadig nye forsinkelser. For snart to år siden sa statsråd Søviknes at en investeringsbeslutning skulle tas våren 2019, men regjeringen utsetter nå investeringsbeslutningen for Norges satsing på karbonfangst og -lagring med opptil to år. Videre prosjektering av karbonfangst og -lagring ved Yara kuttes, prosjektet ved Norcem videreføres, mens forbrenningsanlegget på Klemetsrud settes på vent. Så tidsfrister settes og skyves på når det nærmer seg. Nå har det gått nesten fem år siden regjeringen overtok, og vi aner fortsatt ikke om og når vi vil få se et prosjekt som virker.

For oss i Miljøpartiet De Grønne er det merkelig å se at en regjering som er så fanatisk begeistret for enda mer olje og gass, gjør en så halvhjertet jobb med karbon-

fangst, som er den eneste teknologien som kanskje kunne gjort olje og gass litt mer bærekraftig i noen flere år.

Norsk Industri, ja Norsk olje og gass, NHO, LO, NTNU, SINTEF, Norcem, Fortum og en lang rekke tunge industriaktører er svært utålmodige etter å komme i gang. Men regjeringens utsettelse skaper ustabile og uforutsigbare rammevilkår for industriaktører. Man tvinges til å omprioritere ressurser, man mister kompetanse, og interne prosjektorganisasjoner svekkes.

Statsrådets parti liker å framstille seg som industriens venn. I lys av dette: Etter 20 år med utredninger – er statsråden fornøyd med framdriften i den norske CCS-satsingen?

Statsråd Terje Søviknes [10:55:01]: La meg først understreke at Norge har hatt og har en ledende rolle i det globale arbeidet med karbonfangst og -lagring, CCS. Den posisjonen har vi opparbeidet gjennom et langsiktig arbeid fra flere regjeringer, med fokusering på både forskning og pilotering knyttet til teknologiseret på Mongstad og nå, de siste årene, knyttet til planlegging av det store demonstrasjonsprosjektet, fullskalaprojektet, med både fangst, transport og lagring – altså en hel verdikjede.

Det at vi la fram det helhetlige framlegget knyttet til CCS i revidert nasjonalbudsjett i går, er et viktig, nytt steg i et industrielt utviklingsløp som dette demonstrasjonsprosjektet nå følger. Det har gått fra idéfase, mulighetsstudier og konseptfase til vi nå går over til forprosjekteringsfasen. Vi går altså videre med forprosjektering på fangst, med Norcem – og muligens Klemetsrud-anlegget i Oslo, etter at vi har fått kvalitetssikret nye tall derfra – og så har vi i samråd med Yara valgt å avvikle deres fangstprosjekt, fordi de har en del usikkerheter ved anlegget og mener at de kan jobbe bedre med CO₂-utslippsskutt på andre områder innenfor sitt industrielle engasjement.

Det at vi nå har fått en ny tidslinje, betyr altså at vi hensyntar at vi her må følge et industrielt løp. Det vil ta noe lengre tid fram til vi kommer til en investeringsbeslutning – nå snakker vi om 2020 istedenfor 2019, og det kan hende det drar over i 2021. Men vi er tydelige på tidslinjen, så det å si fra representantens side at vi ikke aner noe om framdriften, blir helt feil.

Vi skal ha et kvalitativt godt prosjekt på bordet til Stortinget når vi kommer med forslag om en mulig investeringsbeslutning. Da må vi ta den tiden vi trenger til å planlegge et så komplisert og ikke minst kostnadskrevenne prosjekt som dette er.

Per Espen Stoknes (MDG) [10:57:08]: Statsrådets begrunnelse er tynn, like tynn som begrunnelsen i RNB, der det refereres til en ekstern kvalitetssikrer. Problemet er at denne rapporten ikke hensyntar læringskur-

ver i tilstrekkelig grad. Blant begrunnelsene for å utsette Klemetsrud nevnes «lang rørledning, frykt for aminutslipp nær storby og organisasjonens prosjekterfaring.» Disse begrunnelsene er komisk dårlige.

Det benyttes et femårsperspektiv på lønnsomheten på rørledningen, amminteknologien er den samme på Norcem som på Klemetsrud. Det bor folk tett på, men det trekkes fram som negativt kun ved Klemetsrud. Prosjekterfaringen er vesentlig sterkere i Fortum, som er en del av den organisasjonen som faktisk bygde CCS-anlegget i Canada, og som bygger 50 slike anlegg i året. Det brukes som argument mot Klemetsrud. Avfallsanlegg finnes over hele verden. Her er en glimrende anledning for såkalt bio-CCS, altså ikke bare klimanøytralt, men klimapositivt.

Spørsmålet er: Hvorfor vil ikke statsråden skape forutsigbarhet for at minst to anlegg går videre i forprosjekt?

Statsråd Terje Søviknes [10:58:12]: Med framlegget som ligger i revidert nasjonalbudsjett, skaper vi forutsigbarhet for de aktørene som nå er i prosjektet. De er våre viktigste samarbeidspartnere om vi skal lykkes denne gangen, og ikke ende som vi gjorde ved forrige satsingsprosjekt på Mongstad – med en katastrofe. Dette må følge et industrielt løp, og vi vil bruke den nødvendige tid – vi jobber med det akkurat nå – og kvalitetssikre de siste tall og opplysninger vi har fått fra Fortum Oslo Varme, Klemetsrud-anlegget, etter at de fikk anmerkninger og kommentarer fra ekstern kvalitets-sikrer i høst da de leverte konseptstudien sin. Der fokuseres det bl.a. på kostnader. Man har nå kommet med tall som indikerer kostnadsreduksjoner. Det vil vi kvalitetssikre. I tillegg har Klemetsrud-anlegget utfordret sin egen prosjektorganisasjon, og Fortum, med sin store internasjonale prosjekterfaring, er kommet sterkere inn i prosjektet. Det er positivt.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Per Espen Stoknes.

Per Espen Stoknes (MDG) [10:59:16]: Fangst, transport, lagring av CO₂ vil bli grunnleggende samfunnsinfrastruktur på linje med renovasjon, vei, jernbane og strøm. Vi må søke å maksimere effekten av disse infrastrukturinvesteringene, både for å kutte mest mulig klimagassutslipp og for å sikre best mulig lønnsomhet på lang sikt. Jo flere fangstprosjekter som knyttes til en etablert CO₂-infrastruktur, desto lavere blir kostnadene per lagret tonn CO₂, og desto større blir klimateffekten.

Hvordan vil statsråden sikre at vi får skalaeffekter og kostnadseffektive volumer når det bare er ett prosjekt som er sikret videreføring, og er statsråden enig i at det

gir høyere sårbarhet for kostnadseffektiv industriutvikling og læring med bare ett prosjekt enn med flere?

Statsråd Terje Søviknes [11:00:08]: La meg understreke at alle scenarioer for hvordan vi skal nå Parisavtalens mål om CO₂-kutt, viser at man trenger CCS, spesielt fra 2030-tallet og utover. Der er både Det internasjonale energibyrået, FNs klimapanel og andre aktører enige.

Vi jobber nå med et demonstrasjonsprosjekt, den første hele verdikjede fra fangst, transport og lagring. Det som er viktig her, er å demonstrere at vi kan ta ned kostnader, utvikle teknologien og gjøre dette som en kommersiell teknologi som kan tas i bruk i stort volum globalt fra 2030-tallet og utover. Om vi da skyver litt på dette prosjektet for å sikre at kvaliteten i prosjektet er bra og får en investeringsbeslutning i 2020/2021 i stedet for i 2019, er ikke det avgjørende for den globale satsingen på CCS som vi trenger. Vi jobber nå tett med våre internasjonale samarbeidspartnere for også å kunne få et økt engasjement og en mulig oppskalering av dette i etterkant.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Anniken Huitfeldt (A) [11:01:29]: Mitt spørsmål går til utenriksministeren. En 70-årsdag burde være en festdag. Markeringen nå på mandag av Israels 70-årsdag som selvstendig stat ble dessverre ingen fest. På Gaza ble 40 000 demonstranter ved grensemuren møtt med tåregass og skarp beskytning, og over 60 palestinere ble drept og opp mot 3 000 skadet på grunn av skudd løst av israelske soldater. Mandag ble den blodigste dagen i konflikten siden den forrige Gaza-krigen i 2014.

Etter demonstrasjonene i påsken kunne uavhengige medierapporter fortelle om ubevæpnede demonstranter som ble skutt i ryggen på flere hundre meters hold. Hamas er overhodet ingen uskyldig part i denne konflikten.

For 70 år siden var Norge blant de første til å anerkjenne Israel. Vi ønsker samarbeid med Israel og støtter Israels framtid som et liberalt demokrati, men det å være et liberalt demokrati er dypt uforenlig med okkupasjon av israelsk land. Nå er det dessverre den sterkeste rett som gjelder. Utenriksministeren sa i spørretimen i stad, og hun har også sagt i mediene, at hun er bekymret for en voldsspiral. Men når ubevæpnede demonstranter er blitt skutt i ryggen, hvordan kan utenriksministeren forklare at det utgjør en voldsspiral? Hvem er det som bærer det tyngste ansvaret for den situasjonen vi nå står i?

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [11:03:33]: Som jeg var inne på i mine tidligere svar, har vår veldig klare beskjed til alle vært at situasjonen må roes ned.

Det betyr at det er uakseptabelt å skyte med skarpt på demonstranter, men man bør heller ikke fra Hamas' side bidra til å eskalere på den måten Hamas ga tydelig beskjed om at de ønsket å gjøre på et tidspunkt. Derfor har vi brukt de kontaktene som er, for å bidra til at man ikke er veldig tett opp til grensegjerdet, og på den måten kan være med på å eskalere en situasjon.

Når vi snakker om en voldsspiral, er det fordi det er en uhyre spent situasjon i regionen. Det er veldig lite som skal til før det skjer ting som kan forverre situasjonen ytterligere. At det ikke var større demonstrasjoner i går, er antakeligvis et tegn på at det først og fremst var begravelser i går, men situasjonen kan eskalere igjen veldig fort. Det er nettopp derfor vi jobber både kortsiktig og langsiktig.

I går godkjente jeg en utbetaling til både drivstoff og medisinsk hjelp inne på Gaza, sånn at man kan bidra til at sykehusene som nå går på nødaggater, kan opprettholde sin aktivitet og pleie dem som er skadd. Samtidig må vi jobbe langsiktig med forholdene på Gaza. De er dramatisk dårlige. Det handler ikke bare om prosjekter som vi nå jobber med, som f.eks. et vannrensaneanlegg, som ble resultatet av det forrige AHLC-møtet i mars, men det handler også om en politisk forsoning som gjør at PA, de palestinske selvstyremyndighetene, kan ta over kontrollen på Gaza. Det er en viktig del av det bildet vi ser som langsiktig nødvendig for å roe situasjonen.

Jeg er bekymret for at vi, dersom vi ikke kommer videre med de konkrete prosjektene eller diskusjonene om en tostatsløsning, vil se denne typen situasjoner og denne typen uakseptabel vold i veldig mange situasjoner framover. Det er noe vi fra norsk side ønsker å unngå.

Anniken Huitfeldt (A) [11:05:41]: I Jeløya-erklæringen står det at Norge skal «legge til grunn en balansert holdning til Midtøsten-konflikten». Det bør vi jo gjøre i alle mulige konflikter. Men det jeg synes er forunderlig, er at regjeringa ikke er tydelig nok på dette som handler om folkerettsbrudd. Vi er klokkeklare når det gjelder folkerettsbrudd når Russland begår dem i Ukraina, men på dette området er man langt mer balansert og er ikke tydelig på at det gjelder folkerettsbrudd fra israelsk side. Hvorfor er ikke regjeringa tydeligere på å kommunisere de klare regelbruddene på internasjonal lov som Israel foretar i denne konflikten?

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [11:06:28]: Den kommunikasjonen har vært en helt tydelig del av både denne regjeringas og tidligere regjeringers kommunikasjon – vi er helt klare på at bosettingene på f.eks. Vestbredden er folkerettsstridige. Det har vi vært hele veien, og vi har ikke lagt til grunn noe annet politisk standpunkt enn det. Når vi snakker om en balansert til-

nærming, er det nettopp fordi vi har en spesiell rolle som leder av giverlandsgruppa, AHLC. Vi har godt innpass hos begge parter og ønsker å fortsette med det for å kunne bidra til en løsning på konflikten.

Nå har det ikke vært direkte fredssamtaler mellom partene på over fire år. Vi må komme tilbake til en situasjon der en igjen snakker direkte sammen om hvordan en tostatsløsning kan realiseres. Hvis ikke er jeg redd for at den situasjonen vi nå ser, kommer til å være en vedvarende situasjon. Da mener vi at den rollen vi har med å bruke formannskapet i AHLC, med å bruke kontaktene inn mot begge parter, er den riktige veien å gå for å bidra til en fredsløsning.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – Åsmund Aukrust.

Åsmund Aukrust (A) [11:07:41]: Jeg vil starte med å takke utenriksministeren for det jeg synes har vært flere gode svar, og det virker som om hun i denne sal har større støtte i opposisjonen enn hun har blant sine egne talspersoner. På den blodigste dagen på Gaza på fire år startet Fremskrittspartiets viktigste utenrikspolitiker med å si at han ville gratulere Israel og USA. Han mente også at det var naturlig at Norge i løpet av et års tid flyttet vår ambassade.

Jeg skal la utenriksministeren slippe å svare på hva hun synes om hva hennes talspersoner sier i mediene på vegne av regjeringspartiene. Det jeg derimot vil spørre om, er hvordan Norge kan tydeliggjøre vår politikk. Situasjonen i Midtøsten er komplisert, men kjernen er enkel: Et folk blir ulovlig okkupert. Arbeiderpartiet har ment at Norge bør følge andre europeiske land og merke varer som kommer fra ulovlig jord. Vi har ventet lenge på en avgjørelse fra utenriksministeren. Jeg skal ikke spørre om hva hun har bestemt seg for, jeg vil bare få et svar om prosessen. Mitt spørsmål vil derfor være: Når kan vi forvente å få en beslutning i dette viktige spørsmålet?

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [11:08:45]: Som representanten sikkert er vel klar over, var dette spørsmålet oppe i Stortinget i desember. Det er ikke noe flertall i Stortinget for dette, det fikk bare Arbeiderpartiets og SVs stemmer. Regjeringa har derfor ikke funnet grunnlag for å gå videre med den diskusjonen, rett og slett fordi det ikke er et flertall i Stortinget.

Presidenten: Vi går da videre til neste hovedspørsmål.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [11:09:27]: Mitt spørsmål går til utenriksministeren.

To ganger har det norske folk gjennom folkeavstemning sagt nei til norsk medlemskap i EU. Det har vært et

klokt valg som har tjent norsk økonomi og det norske demokratiet godt. Vi har kunnet beholde norsk selvstendighet og handlefrihet på viktige områder innenfor fiskeripolitikk, landbrukspolitikk og handelspolitikk. Vi har beholdt den norske kronen og en selvstendig pengepolitikk.

For snart to år siden sa flertallet i Storbritannia det samme som flertallet i Norge har sagt to ganger, at de ikke ville være med i EU. Britene vil ut av EU for å gjenvinne nasjonal råderett og styrke demokratiet. Som et land som har valgt å stå utenfor EU, bør vi ha stor forståelse og heie på britene i prosessen.

Brexit gir store utfordringer, men også store muligheter til å forsterke samarbeidet med en viktig alliert og vår nærmeste handelspartner. I møte med dette har regjeringen opptrådt særdeles uklokt. Først advarte Erna Solberg britene mot å gå ut av EU. Så fulgte ikke britene Erna Solbergs råd, men valgte likevel å gå ut. Så ville ikke Norge være med på å sende invitasjon til britene om å bli med i EFTA igjen. En har stilt seg negativ til å starte forhandlinger med Storbritannia om en ny avtale etter brexit, og en har lagt fram en europastrategi på 26 sider der ordet brexit er nevnt én gang.

Alle initiativ fra Senterpartiet om en mer positiv holdning overfor Storbritannia, f.eks. gjennom å invitere britene tilbake til EFTA, har blitt avvist. Så kan en plutselig denne uken lese i britiske medier at den norske statsministeren ikke bare er positiv til at britene skal inn igjen i EFTA, men til at britene også skal inn i EØS. Derfor er det grunn til å spørre: Hva er det som er Norges strategi? Er det å advare britene mot å gå inn i EØS, eller er det å invitere dem inn?

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [11:11:26]: Her var det mye man kunne tatt tak i. For det første er det jo helt feil at Norge er negativ til forhandlinger med Storbritannia, snarere tvert imot. Men for at Storbritannia skal begynne å forhandle med Norge før de er ute av EU, må de søke EU om å kunne gjøre det. Det har de ikke gjort, og derfor må vi vente med våre forhandlinger til de er ute av EU, med mindre de da ønsker å levere en sånn type søknad.

Det andre er brexit. Strategien omhandler vårt forhold til EU og vår strategi om samarbeidet med EU. Storbritannia skal ut av EU, derfor er det naturlig at strategien ikke bruker veldig mye tid på brexit, for vårt forhold til EU kommer ikke til å endres av brexit, men vårt forhold til Storbritannia gjør det. Det er nettopp derfor vi også jobber tett med Storbritannia. Vi er opptatt av gode løsninger, også overgangsløsninger som skal gjelde for Norge.

Vår holdning har vært klar hele veien: Vi er åpne for å vurdere en løsning med et EFTA-medlemskap og dermed også EØS-medlemskap for Storbritannia. Men vi

må være klar over at det har ulike sider. Det har fordeler og ulemper for Norge. Vi har to veldig ulike størrelser på økonomiene og innretning på økonomiene. Vi har litt ulike interesser, kanskje spesielt på landbruksiden. Men først og fremst er dette ting vi ikke har ønsket å spekulere i fordi britene selv gjentatte ganger har avvist en EØS-løsning. Hele poenget med den britiske brexit-modellen er jo at de ønsker seg ut av det felles regelverket, og det felles regelverket er en forutsetning for å kunne være med i EØS. De ønsker ikke å være del av det indre marked; vi har vært veldig opptatt av integriteten til det indre marked. De ønsker mindre fri personbevegelse; det er en forutsetning for å kunne være med i EØS.

Så fra vår side har vi sagt at dersom Storbritannia og den britiske regjeringa endrer sitt standpunkt, er vi selvfølgelig med på å diskutere det, men det er altså ikke per nå en aktuell problemstilling, rett og slett fordi britene gang på gang har avvist at de ønsker en EØS-modell.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [11:13:26]: Fra den norske regjeringen og den norske statsministeren har det kommet ganske tydelige advarsler mot EØS. Før britene gikk ut av EU, sa bl.a. Erna Solberg at Storbritannia med sin gamle imperiumstankegang skulle tenke seg om for å være medlem i en organisasjon som i utgangspunktet betydde at mange lover og regler ble vedtatt andre steder og så implementert direkte. Det tror jeg ikke er en aktuell sak for dem, sa hun.

Det er veldig i tråd med det som sentrale britiske politikere sier. Statsminister Theresa May har jo kalt EØS for ikke demokratisk bærekraftig. Labour-leder Jeremy Corbyn var minst like klar i forrige uke da han sa: EØS vil ikke gi oss noe makt til å forhandle, vi vil bli mottakere av regler vi ikke har laget selv.

Det er nettopp EØS i et nøtteskall. Men Erna Solberg sier til britiske medier som argumentasjon for EØS at det vil kunne gi oss forhandlingsstyrke på vår side, og det vil kunne forenkle norsk adgang til Storbritannia. Vel, det kan en få med EFTA-medlemskap. Er en nå fra norsk side positiv til å få britene inn i EFTA?

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [11:14:33]: For det første tror jeg nok man av og til skal lese både britiske og andre medier med et våkent øye for at et britisk medium i denne sammenheng kan ha et ønske om å få ut posisjoner både fra norske og andre politikere som ikke nødvendigvis er – hva skal vi si – undersøgt i alle fall. Det statsministeren her har sagt, har vært helt konsistent og tydelig i forhold til det vi har sagt hele veien: Det er spørsmål vi er villig til å vurdere sammen med de andre EFTA-landene dersom det skulle vise seg å være en aktuell problemstilling fra britenes side. Men i de diskusjonene – i den grad det har vært diskusjoner i Storbritannia om EØS-tilknytning, som den diskusjo-

nen som var i Overhuset for ikke lenge siden – har ikke EFTA vært nevnt med ett ord. De kan ikke knytte seg til EØS-avtalen uten å være medlem av enten EU eller EFTA, det må jo være en forutsetning. Derfor er vår holdning fortsatt den at skulle britene endre posisjon, skulle britene ønske en EØS-løsning, skal vi være med på å diskutere det. Men det er altså ingen tegn som tyder på at britene ønsker en EØS-tilknytning.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – Liv Signe Navarsete.

Liv Signe Navarsete (Sp) [11:15:43]: Før det britiske folket skulle stemme over medlemskapet sitt i EU – og gjennom det sjølv bestemme landet si framtid – åtvare den norske regjeringa britane sterkt mot å stemme nei. Ei overskrift hos anerkjente POLITICO etter eit intervju med den norske statsministeren var: «Don't leave, you'll hate it». Eg trur POLITICO er til å stole på.

Skremslene frå den norske regjeringa fall saman med skremslene frå EU-tilhengjarane i Storbritannia. Det var ikkje måte på kor dårleg det ville gå i Storbritannia om landet forlét EU. Men akkurat som i Noreg har ting gått rett så bra i Storbritannia etter at dei stemde nei til EU. Arbeidsløysraten er den lægste på mange tiår, investeringane er rekordhøge, og eksporten frå Storbritannia har auka betydeleg.

Meiner statsråden at det var klokt av den norske regjeringa å åtvare britane mot å ta det same valet som det norske folk, og som eit stort fleirtal i det norske folk er særns nøgd med òg i dag?

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [11:16:52]: Britene har ikkje gått ut av EU enda, de går ut av EU 29. mars neste år, og de vil ha en overgangsordning fram til 31. desember 2020 som gjør at de opptretter som om de er EU-medlem, men uten å kunne ta del i regelverkspåvirkningen.

Så må jeg si at det nesten er litt rørende å høre Senterpartiet, som hamrer løs på EØS-avtalen i alle andre sammenhenger, nå være veldig opptatt av EØS-avtalens fortreffelighet for andre land. Jeg er helt enig, EØS-avtalen er helt avgjørende for Norge, det er det som gir oss adgang til et hjemmemarked på 500 millioner mennesker, det er det som gjør at vi kan sikre vår velferd også i framtiden. For oss, og som representanten kan lese i den nye strategien vår, er samarbeidet med EU løftet fram som noe vi gjør fordi vi ønsker å gjøre det, ikke fordi vi må gjøre det. Det tjener norske interesser, og jeg synes det er positivt at også Senterpartiet ser at EØS-avtalen har sin verdi.

Presidenten: Liv Signe Navarsete – til oppfølgingsspørsmål.

Liv Signe Navarsete (Sp) [11:17:48]: Det som er morosamt å registrere i denne sammenhengen, er at vår egen statsminister står på talarstolen i Stortinget og hyllar EØS-avtalen. Det gjer òg utanriksministeren, mens den same statsministeren – ifølgje parlamentsmedlemmen som eg sjølv har sete i møte med – åtvarar sterkt mot at Storbritannia skal gå inn i den same avtalen. I det minste har Senterpartiet den same haldninga anten me er i Storbritannia eller i Noreg, men det har ikkje regjeringa og regjeringas fremste talsperson, statsministeren. Eg synest absolutt det er verdt å merkje seg at ein her, når regjeringa er på heimebane, hyllar EØS-avtalen som den fantastiske frelsa for det norske næringslivet og det norske samfunnet, mens ein går til Storbritannia og seier at dei ikkje må finne på å gå inn i den same avtalen. Meiner utanriksministeren at ein skal oppfatte det som statsmannskunst, eller skal ein oppfatte det som lite grann populisme?

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [11:18:54]: Jeg kan forsikre om at statsministeren, jeg og mine kollegaer som sitter her i salen, hyller EØS-avtalen både hjemme og ute nettopp fordi den er et så viktig instrument for Norge. Det som har vært utfordringen i Storbritannia, og som fortsatt er utfordringen, er at det er stor intern uenighet om i hvilken retning Storbritannia ønsker å ta samarbeidet med EU videre. Det er stor intern uenighet om man ønsker en såkalt hard eller myk brexit. Det er stor uenighet om veldig vanskelige og viktige spørsmål, som grensespørsmål, tollunion og andre definerende faktorer. Det som har vært holdningen fra norsk side, er at vi ønsker en ryddig og ordnet brexit. Det ville være bra for britiske interesser, det ville være bra for EU, og det ville være bra for ivaretagelsen av norske interesser.

Presidenten: Anniken Huitfeldt – til oppfølgingsspørsmål.

Anniken Huitfeldt (A) [11:19:55]: Jeg leser kritisk britiske medier, men det er jo åpenbart slik at statsminister Erna Solberg har sagt til NTB – og det er mulig vi også skal lese dem med kritiske øyne:

«Hvis britene har lyst til å bli medlem av EØS, så er de hjertelig velkommen.»

Det er noe annet enn det Aspaker og Bakke-Jensen har sagt. De har sagt at det neppe er i norske interesser å slippe britene inn i EØS, og at dette er noe de må avklare selv, så skal vi vurdere det. Det er helt klart en annen ordlyd fra statsministeren nå enn det det har vært fra regjeringa tidligere. Det er flere årsaker til dette. Vi har motstridende interesser innen jordbruk og fisk, og vi får en mindre dominerende stilling i EØS-avtalen dersom britene går inn.

Så mitt spørsmål er: Er utenriksministeren enig med Aspaker og Bakke-Jensen, eller med statsminister Solberg?

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [11:20:48]: Jeg er enig i det som er regjeringas posisjon, nemlig at vi er åpne for å diskutere det spørsmålet med britene, skulle britene endre sitt syn, snu helt rundt og ønske en EØS-tilknytning.

Det statsministeren også har sagt veldig tydelig, er at hun anser det ikke som særlig sannsynlig at denne diskusjonen om EØS vil tas videre, basert på de tydelige holdningene britene har – og har gjentatt gang etter gang etter gang. En av årsakene til at det ikke er aktuelt for britene, er nettopp at hovedbegrunnelsen bak brexit er at de ønsker å lage sitt eget regelverk på sentrale områder. Forutsetningene for å være med i EØS, er at en har felles regelverk. Det er en integritet i det indre marked som gjør at vi har alle de fire frihetene, ikke deler av de fire frihetene. Nettopp derfor har det, også fra regjeringas side, vært veldig klart at vi ønsker å ivareta norske interesser, vi ønsker et så nært og tett forhold til Storbritannia som overhodet mulig, og det er det vi har dialog med Storbritannia om nå.

Presidenten: Anniken Huitfeldt – til oppfølgings-spørsmål.

Anniken Huitfeldt (A) [11:21:54]: Jeg synes ikke jeg fikk svar, for det å ønske noen «hjertelig velkommen» er noe ganske annet enn å si at det ikke er i norske interesser at britene kommer inn i EØS. Så jeg vil gjenta spørsmålet mitt: Er utenriksministeren enig med de to tidligere europaministrene, eller med statsminister Solberg, som inntar en annen holdning enn før, både i britiske og i norske medier?

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [11:22:18]: Og jeg vil gjenta svaret mitt. Jeg er enig i det som er regjeringas posisjon, nemlig at vi er åpne for å diskutere en EFTA- og EØS-tilknytning for Storbritannia dersom de skulle ønske det, men de har altså ikke signalisert at dette er ønskelig. Snarere tvert imot, de har gang etter gang avvist en sånn type løsning.

Det at vi er imøtekommende både overfor briter og andre som ønsker å diskutere disse spørsmålene, skulle da også bare mangle, men det har altså ikke vært et ønske fra britenes side, og det må vi forholde oss til.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Espen Barth Eide (A) [11:23:06]: Mitt spørsmål går til olje- og energiministeren.

Karbonfangst og -lagring er vårt viktigste enkelttiltak på klimaområdet. Både i Europa og i verden for øvrig ser

mange til Norge, og som statsråden selv sa i et tidligere svar, har Norge en viktig lederrolle. Hva vi gjør, er viktig hjemme, men det sender også viktige signaler ut.

Før revidert nasjonalbudsjett sa vi at regjeringen nå skulle opp til sin klimaeksamen. Vi anerkjenner at regjeringen møtte opp. Vi anser vel at regjeringen kanskje oppfattet dagen i går mer som en tentamen enn som en eksamen. Man gikk videre med Norcem Brevik, som er bra, vi ser at avfallsanlegget på Klemetsrud fortsatt er med, noe som også er bra, men endelig investeringsbeslutning er altså utsatt. Som tentamen betraktet har vi funnet ut at regjeringen skal få en treer, men vi mener også at det er potensial, med litt flid og innsats, til å nå en firer når man kommer til endelig eksamen.

Mitt spørsmål til statsråd Søviknes er: Kan vi nå stole på at det ikke blir ytterligere utsettelse? Når føler statsråden at regjeringen vil være klar til en endelig avgangseksamen på dette viktige feltet? Og hva vil statsråden foreta seg for å sikre at Norge beholder en klar og tydelig lederrolle på dette feltet?

Statsråd Terje Søviknes [11:24:41]: La meg først understreke at CCS er ett av mange viktige tiltak innenfor klimaarbeidet. Det er uttalt av mange fra internasjonalt hold, både IEA og FNs klimapanel, at CCS er en mulighet for å holde kostnadsnivået ved den transformasjonen som vi nå er inne i, for å få ned CO₂-utslippene. CCS vil altså bidra positivt, og om vi skal nå Paris-målene uten CCS, vil det bli en dyrere løsning enn med CCS.

Når det kommer til karaktergivning for meg, får det være opp til den endelige eksamen, tenker jeg – om en da sikter til at den skal komme i forbindelse med investeringsbeslutning, så får vi ta det når vi kommer dit. Det er nå sagt at det vil bli en mulig investeringsbeslutning i 2020/2021.

Vi er opptatt av å følge det industrielle løpet her for å sikre at vi har kvalitet ved det endelige fullskala CCS-prosjektet i alle ledd. Det er både fangst, det er transport, og det er ikke minst lagring i Nordsjøen som ligger inne i dette prosjektet.

Den tidslinjen vi nå har lagt opp til i revidert nasjonalbudsjett, er den beste angivelsen vi kan gi per nå. Dette er en statusrapport og samtidig en invitasjon til Stortinget til å diskutere nå hvordan vi går videre. Vi anbefaler altså å gå videre med forprosjektering på både fangst, transport og lagring og skal gjøre det med tyngde.

Det er få prosjekt jeg jobber mer med enn akkurat CCS, både i Norge og ikke minst på den globale arenaen. Det vil komme nye initiativ fra vår side. Vi har hatt dialog med EU, vi kommer til å ha nye diskusjoner og arrangement rundt dette også under Clean Energy Ministerial i Malmø og København til uken. Vi ser at det interna-

sjonalt blir sett til Norge fordi man ser at vi har hatt og har en ledende internasjonal posisjon.

Espen Barth Eide (A) [11:26:40]: Jeg tror jeg kan tolke svaret fra statsråden slik at han bekrefter at blant selvfølgelig mange klimatiltak står dette helt sentralt, og at det er viktig at Norge har denne rollen. Det er derfor svært viktig nå å høre at statsråden kommer til å legge vekt på å forklare at Norge på ingen måte har mistet troen. Man tror på dette, men skal ha skikkelig beslutningsgrunnlag. Det støtter vi selvfølgelig også opp om.

Men jeg vil gjerne høre hva statsråden helt konkret vil gjøre for å motvirke det inntrykket som nå er skapt, bl.a. på enkelte industrihold, av at dette er en forsinkelse som skaper ytterligere tvil om disse prosjektene noen gang blir realisert.

Statsråd Terje Søviknes [11:27:22]: La meg understreke at når dette nå blir diskutert her som en forsinkelse, altså at investeringsbeslutningen blir flyttet fra 2019 til 2020/2021, så er det en konsekvens av de anbefalinger vi har fått fra både de industrielle aktørene og fra kvalitetssikrer, der de bl.a. i deres rapport i høst understreket at man må ha tilstrekkelig tid til den forprosjekteringsfasen vi nå går inn i. De anslår at 15 måneder vil være riktig. Så skal det kvalitetssikres igjen, og regjeringen skal ha tid til å behandle dette før man legger fram et investeringsbeslutningsgrunnlag for Stortinget. Dette er rett og slett en naturlig konsekvens av at vi her følger et industrielt løp og tar det i de steg man må for å sikre at vi har kvalitet ved prosjektet, at vi har gode kostnadsanslag, redusert risiko og dermed kan invitere Stortinget til å fatte en beslutning basert på fakta.

Presidenten: Den muntlige spørretimen er nå omme.

Sak nr. 2 [11:28:21]

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten i salappen.

Endringene var som følger:

Spørsmål 4, fra representanten Kjersti Toppe til helsereministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 6, fra representanten Arild Grande til justis-, beredskaps- og innvandringsministeren, må utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 7, fra representanten Jenny Klinge til justis-, beredskaps- og innvandringsministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 1

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [11:28:41]: «Gjennom behandlingen av årets statsbudsjett ble de såkalte sukkeravgiftene økt med ca. 2 milliarder kroner. I etterkant av dette har mange arbeidsplasser og milliarder i omsetning gått tapt i norsk næringsmiddelindustri.

I lys av fremleggelsen av revidert nasjonalbudsjett, mener statsråden fortsatt at dette grepet var riktig, og er hun villig til å ta selvkritikk på at rammebetingelsene for en viktig næring og dermed tusenvis av arbeidsplasser ble satt på spill nærmest over natten og uten grundig utredning?»

Svein Harberg hadde her tatt over presidentplassen.

Statsråd Siv Jensen [11:29:14]: Stortinget vedtok å øke særavgiftene på sjokolade- og sukkervarer og alkoholfrie drikkevarer med virkning fra 1. januar i år. Endringen ble, som kjent, ikke fremmet av regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2018, men var et kompromiss etter forhandlinger i Stortinget. Det er kun gått få måneder siden avgiften ble økt, og hvilken effekt avgiftsendringene vil få for grensehandelen, er det litt for tidlig å si noe om.

Jeg vil også minne om at utviklingen i grensehandelen påvirkes av flere faktorer enn særavgifter. Mye av grensehandelen omfatter varer som i liten grad ilegges særavgifter, bl.a. kjøttvarer og andre matvarer, men hvor det er høye tollmurer for å skjerme norsk landbruk mot konkurranse fra utenlandske matvarer.

I en undersøkelse fra 2010 fant Statistisk sentralbyrå at kjøp av matvarer sto for rundt halvparten av nordmenns totale handel på dagsturer til utlandet. For slike produkter bidrar det strenge importvernet på jordbruksvarer til dyrere mat i Norge og stor iver etter å reise over grensen for å handle. I tillegg er kostnadsnivået gjennomgående høyere i Norge enn i Sverige. Det er også viktig å huske at grensehandel ikke bare er udelt negativt. Grensehandel utvider nordmenns valgmuligheter og er dermed en fordel for forbrukerne.

Som representanten ganske riktig påpeker, blir det anslått at avgiftsøkningen vil øke provenyen med rundt 2 mrd. kr. Dette er inntekter som nyttes til andre prioriterte formål i budsjettet, bl.a. lavere inntektskatt for personer og selskap, satsing på forskning og utdanning, vei og bane. Men som jeg har uttalt en rekke ganger, er det de samlede rammebetingelsene som har betydning for vekst og arbeidsplasser her i landet.

Regjeringen prioriterer derfor vekstfremmende tiltak for hele næringslivet. Så langt har denne regjeringen redusert de samlede skatter og avgifter med i overkant

av 24 mrd. kr når alle forslag er fullt innfaset. Nesten 8,8 mrd. kr er lettelser i næringsbeskatningen.

Senterpartiet derimot ønsker å skjerpe skattene og foreslår bare for 2018 økte skatter og avgifter med 6 mrd. kr. Når det gjelder grensehandelsvarer, foreslår Senterpartiet økte avgifter på alkohol og tobakk med henholdsvis 5 pst. og 10 pst. Man kan jo spørre seg om ikke representanten tror en slik økning ville ført til økt grensehandel. Senterpartiets politikk er verken god for norsk næringsliv eller for norske husholdninger.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [11:31:48]: Det er riktig at det er Stortinget som vedtar statsbudsjettet på alle områder, men det er regjeringens ansvar gjennom revidert nasjonalbudsjett å komme med de forslag en mener er riktige i den aktuelle situasjonen. Som statsråden selv sa i Politisk kvarter i forkant av framleggelsen: En må vurdere kart opp mot terreng. Og terrenget har bl.a. landsmøtet i Fremskrittspartiet gitt en ganske tydelig beskrivelse av. Når statsråden sier at det er litt tidlig å gi en beskrivelse av hva som har skjedd, har Fremskrittspartiets landsmøte i et enstemmig vedtak sagt at avgiftsøkningen har ført til økt grensehandel og tap av arbeidsplasser, og at det rammer lavinntektsfamilier spesielt sterkt. I møte med dette er altså regjeringen fullstendig passiv.

Mener statsråden det er klokt at denne avgiftsøkningen blir stående – når folk mister jobben, når investeringer blir lagt på is, og når avgiftsøkningen rammer lavinntektsfamilier spesielt sterkt, slik landsmøtet i Fremskrittspartiet har uttrykt det?

Statsråd Siv Jensen [11:32:48]: Det er helt riktig at Fremskrittspartiet er for å holde skatte- og avgiftstrykket lavt. Derfor har vi i vår tid i regjering redusert det samlede skatte- og avgiftstrykket med over 24 mrd. kr. Det står i grell kontrast til det Senterpartiet og deres samarbeidspartier legger opp til i sine alternative budsjetter hvert eneste år, som handler om å skjerpe det samlede skatte- og avgiftstrykket.

Jeg er ikke enig i at regjeringen forholder seg passiv. Hvis man ser på utviklingen i norsk økonomi, går det veldig bra. Vi har fått ledigheten ned til et svært lavt nivå. I dag meldes det om at det nå er ledige stillinger som ikke blir besatt. Veksten i norsk økonomi tar seg opp, og den er bredt anlagt både regionalt og i bransjer. Man må ikke skape et inntrykk av at det nå går dårlig i landet. Snarere tvert imot – det går bra. Og det skyldes at regjeringen fokuserer på et bredt spekter av virkemidler, og at vi er opptatt av at rammebetingelsene skal være gode og konkurransedyktige for næringslivet samlet sett.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [11:33:50]: Overskriften på landsmøtevedtaket i Fremskrittspartiet er «Uheldige

konsekvenser av avgifter». Mens statsråd Siv Jensen har vært finansminister, har avgiftene økt med 6,6 mrd. kr. Det konkrete vedtaket på landsmøtet i Fremskrittspartiet gjaldt avgiftsøkningen på sukker- og sjokoladearter som ble vedtatt før jul. Dette har fått kraftige konsekvenser. Ringnes har eksempelvis stoppet produksjonen flere dager i mai, som egentlig er høysesong, men på grunn av svekket volum stenger en ned produksjonen i flere dager. Det kommer målinger som viser at stadig flere handler i Sverige – og ønsker å handle i Sverige. Da er spørsmålet: Mener statsråden virkelig at det er fornuftig å la denne avgiftsøkningen bli stående, eller ønsker en nå at det skal skje endringer i revidert nasjonalbudsjett på dette området?

Statsråd Siv Jensen [11:34:42]: Mens jeg har vært finansminister, har det samlede skatte- og avgiftsnivået gått ned med over 24 mrd. kr. Grunnen til det er at vi er opptatt både av at vanlige familier skal få beholde mer av egen inntekt og av at næringslivet skal kunne investere og f.eks. ansette flere mennesker. Det ser vi nå resultatene av. Det går bra i norsk økonomi.

Som jeg sa i mitt første svar: Det er mange grunner til at folk velger å reise over grensen for å handle. Det de kjøper aller mest av, er ikke brus og sukker; det er mat – kjøtt. Hvis Senterpartiet virkelig mener og virkelig er så opptatt av å gjøre noe med dette: Hvorfor står de da på barrikadene for å opprettholde tollvernet, importvernet? Det er for å beskytte denne typen produkter fra konkurranse.

Spørsmål 2

Ivar Odnes (Sp) [11:35:51]: «Eg syner til Norges Lastebileier-Forbund, NLF, sine avsløringar om systematisk brot på regelverket for kabotasje og køyre- og kviletid. Statsråden har ansvar for kontroll av yrkestransporten.

Meiner statsråden kontrollen er god nok når slik kan skje, og vil statsråden lytte til råda frå NLF om strengare krav overfor transportkjøpar, høgare bøtesatsar og meir kontroll langs veg?»

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:36:23]: Jeg takker for spørsmålet om et tema som engasjerer meg veldig, og som jeg synes er viktig. Vi har hatt veldig god dialog og diskusjon med Norges Lastebileier-Forbund og andre aktører i transportbransjen rundt dette temaet. Da vi overtok i regjering i 2013, var det å stramme inn på disse områdene noe av det viktigste vi gjorde. Det å øke kontrollene langs veiene og det å få tydeligere kjøretøytekniske krav o.l. har vært en prioritert innsats for oss. Det er fordi vi er opptatt av både trafikksikkerhet, gode

arbeidsvilkår og like konkurransevilkår for veitransportnæringen. Det er også nedfelt i Jeløya-plattformen for den perioden vi nå er inne i.

Vi har brukt mye tid overfor den norske bransjen og for å sørge for at de offentlige etater jobber bedre sammen. Statens vegvesen har i utgangspunktet ansvaret for kontrollen langs veiene, men det å sørge for at politi, arbeidstilsyn og andre er bedre koordinert i dette arbeidet, er noen av de grepene vi har tatt. Vi har også jobbet godt opp mot våre naboland, ikke bare våre nordiske naboer, men også de europeiske landene, primært gjennom EU, for å sørge for at vi får både bedre regler internasjonalt og en forståelse for de norske særskilte behovene som vi har.

Det å kontrollere kjøre- og hviletidsbestemmelser er viktig for å ivareta trafikksikkerheten, og sånne kontroller gjennomføres kontinuerlig. Vi har altså økt antall kontroller langs veien totalt sett, men vi har også blitt flinkere til å spesifisere eller konkretisere kontrollene. En vil finne at det f.eks. er litt færre kontroller med kabotasje i 2017 enn i 2016, men en har allikevel avdekket flere brudd i 2017 enn i 2016 fordi en nå bruker digitale verktøy mer, der en kan plukke ut og gjenkjenne kjøretøyene og la dem en ikke har hatt problemer med før, de bedriftene som har funket, passere, mens en tar inn dem som en har hatt mistanke om før, der en har avdekket problemer før, eller der en ikke har noen historikk. Dermed kan en målrette mer når det gjelder både kjøre- og hviletid, kabotasje og ikke minst kjøretøytekniske ting.

Vi er opptatt av effektive reaksjonsmuligheter, som blir tatt opp i spørsmålet. Vi har bl.a. bedt Vegdirektoratet og politiet gå igjennom det regelverket for når en skal ilegge bøter, og heller se om det er flere av de tingene en kan ha gebyr for. Dermed får en den samme kostnaden for dem som har overtredelser, men det blir en mye enklere prosess på offentlig side. Vi opplever i dag at når en finner feil og mangler på enkelte ting, må en tilkalle en politipatrulje for å ilegge en bot, istedenfor at Vegvesenet kan håndtere det på egen hånd. Det oppdraget har Vegdirektoratet fått, og i samarbeid med politiet skal de komme tilbake til oss med tilrådinger.

Vi har også sørget for at det er egne fora for samarbeid mellom politi, arbeidstilsyn osv., som gjør at det blir enda bedre styring framover.

Ivar Odnes (Sp) [11:39:30]: Eg takkar for svaret. Eg har jo registrert at statsråden har vore i Brussel og hatt møte med andre land i Road Alliance no nyleg, og her er det viktig at ein har samarbeid med våre naboland for å kunne ta eit system som òg går inn i nabolanda.

Mitt spørsmål, etter å ha høyrte svaret til statsråden, gjeld dei forhandlingane som no skjer innanfor Road Alliance og opp mot EU. Kva moglegheiter har vi no for yt-

terlegare å styrkja kravet og òg å kunne ta desse som systematisk juksar innanfor dette? Kva krav er det statsråden fremja inn i desse forhandlingane?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:40:26]: Nettopp det som blir påpekt fra representanten Odnnes, er at vi skal ta dem som er kjeltringer, dem som systematisk misbruker det. Vi skal også ta dem som kjører for fort o.l., men der bruddet gjerne er mer et uhell eller en enkelttilfeldighet. De som systematisk driver med kjeltringstreker, er aller viktigst å få tatt. La meg minne om at vi har opprettet en egen krimenhets i Vegvesenet, der det bl.a. jobber tidligere politifolk, nettopp for å kunne jobbe organisert mot disse gruppene.

Det samarbeidet vi har med våre naboland, både den gode dialogen som vi har hatt med våre nordiske naboer, og det som vi har i Road Alliance, er viktig for å klare å koordinere og påvirke regelverksutformingene og systemene en lager for oppfølging. Det å få krav om digitale fraktbrev og det å kunne ha smarte kjøre- og hviletidsmålere om bord i bilene er noe av det vi mener vi må kunne gjøre raskere, mens EUs presidentskap nå egentlig vil at det skal skje tregere. Og det er jo litt ulike interesser fra ulike land, der vi også må være en pådriver fra norsk side.

Ivar Odnes (Sp) [11:41:38]: Senterpartiet har òg vore klare på at vi ynskjer å redusere omfanget av ulovleg kabotasje og innskrenking av tilgangen på oppdrag. Det latviske transportselskapet Kreiss er trekt fram som ein av aktørane som no har fleire tilsynssaker på seg frå Arbeidstilsynet, og som no førebels ikkje kan leggja fram dokumentasjon på at kabotasjeoppdrag vert gjennomført etter minimum norsk minstelønn og diettar.

Den 18. juli 2014 sende samferdsleministeren ut ei bestilling på fleire tiltak for å kunna innskrenke mogleheita for juks innanfor transportbransjen, der eit par av verkemidla bl.a. er dette med å ansvarleggjera heile transportkjeda, og særleg transportkjøpar. Korleis kan det ha seg at vi no, etter fire år, framleis har såpass utstrakt bruk av juks som det no ser ut til, og at vi ikkje har lukkast i større grad?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:42:49]: Nå vet vi jo ikke hvordan verden hadde blitt hvis vi ikke hadde gjort noen tiltak. Jeg mener – og har grunn til å tro – at da ville situasjonen eskalert ytterligere i feil retning. Vi fikk klare tilbakemeldinger fra Vegvesenet at med de innstrammingerne vi gjorde i regelverket, med de økte kontrollene vi hadde, så stoppet vi færre dårlige biler i kontrollene langs norske veier, rett og slett fordi de bilene ikke lenger kjørte til Norge. Det mener jeg er et signal om at bransjen tilpasser seg. Når vi har blitt strammere i klypa, når vi har blitt bedre på kontroller,

blir det færre som jukser, men det er fortsatt ikke slik at en har eliminert dette på noen måte.

Derfor er det treparts bransjeprogrammet som Arbeids- og sosialdepartementet har opprettet, en viktig del av den jobben. Det at vi har fått allmenngjøring av tariffavtaler siden 2015 gjør at en også er solidarisk ansvarlig på kjøpersiden. Så vil det hele veien være behov for at vi blir enda flinkere til både å avdekke og ha reaksjoner, og det samarbeidet skal vi gjøre med våre naboland, men ikke minst med vår egen bransje.

Spørsmål 3

Tuva Moflag (A) [11:44:03]: «Sykepleiermangelen har økt med 47 prosent det siste året, ifølge NRK 6. mai 2018. Norsk Sykepleierforbund peker i den samme artikkelen på at mangelen på hele stillinger er en del av problemet.

Hvordan bruker statsråden oppdragsdokumentene til de regionale helseforetakene for å få bukt med deltidskrisen i norsk helsevesen og sørge for nok sykepleiere og andre helsefagarbeidere?»

Statsråd Bent Høie [11:44:34]: Jeg har i flere år stilt krav til helseregionene om at sykehusene skal jobbe med en heltidskultur, og at flest mulig skal ansettes i hele faste stillinger. Det gir bedre tjenester og sikrer kontinuitet i oppfølgingen av pasientene.

Arbeidet i sykehusene og i helseregionene har gitt resultater. Bruken av deltid for fast ansatte i sykehusene har gått ned med mer enn 20 pst. i alle helseregionene siden 2010, og reduksjonen har fortsatt hvert år siden da.

Fra januar 2013 til mars 2018 varierte reduksjonen fra 3,5 pst. til 17,1 pst. mellom de fire helseregionene. Samtidig har andelen medarbeidere som har fått høyere stillingsprosent, også økt. Gjennomsnittlig stillingsprosent for ansatte ligger nå på om lag 90 pst. i alle helseregioner.

Selv om utviklingen går i riktig retning, er vi ikke i mål. Faste hele stillinger er viktig for å beholde og videreutvikle kvalifisert arbeidskraft, rekruttere kompetente medarbeidere, utvikle et godt arbeidsmiljø og redusere sykefraværet.

I foretaksrådet i januar viste jeg til tidligere krav, og jeg ba de regionale helseforetakene om å arbeide systematisk med strategisk bemannings- og kompetanseplanlegging. Dette skal skje gjennom å arbeide målrettet med å utdanne, rekruttere, beholde og utvikle medarbeidere. Det må utvikles god dialog og godt samspill med utdanningssektoren for å sikre at utdanningene har kapasitet, kvalitet og innhold som er tilpasset tjenestens og befolkningens behov.

Jeg viste også til tidligere krav om å sikre flere læreplasser i tråd med målene i Samfunnskontrakt for flere læreplasser. Jeg var tydelig på at dette er særlig viktig når det gjelder helsefagarbeidere. Alle helseforetak skal ha læreplasser innen helsefagarbeiderfaget.

Det arbeides også med å få på plass en heltidskultur i kommunene. Om lag to tredjedeler av de sysselsatte i den kommunale omsorgssektoren arbeider deltid. Selv om det aller meste av deltidsarbeidet i kommunene er frivillig, vil økte stillingsbrøker kunne gi helsepersonell en bedre jobbsituasjon og bidra til å redusere mangelen på personell.

Regjeringen har derfor fremmet en lovproposisjon der vi foreslår å styrke bestemmelsen i arbeidsmiljøloven om at deltidsansatte skal ha fortrinnsrett til utvidet stilling, framfor nyansettelser. Hensikten med fortrinnsretten for deltidsansatte er å bidra til å redusere ufrivillig deltid.

Tuva Moflag (A) [11:47:03]: Jeg er glad for at statsråden peker på det framtidige behovet for sykepleiere i sitt svar, for nå trengs det et skikkelig krafttak for å sikre at det blir nok sykepleiere i framtiden. Det er store mangler allerede i dag, og en dramatisk økning bare det siste året, som vi leste på nrk.no. Ifølge Samordna opp- tak var antall studieplasser på sykepleiestudiet 4 758 i 2017. I 2018 var det 4 689. Antall studieplasser på sykepleiestudiet går altså ned i en situasjon der vi ser en dramatisk mangel på sykepleiere.

Arbeiderpartiet har foreslått 3 000 nye studieplasser innen viktige områder som helse, IKT og realfag i sitt alternative budsjett.

Hva synes helseministeren om at den regjeringen han selv sitter i, ikke tar denne kritiske sykepleiermangelen på alvor?

Statsråd Bent Høie [11:47:59]: Vi tar sykepleiermangelen på alvor. Ansvaret for studieplassene ligger under kunnskapsministeren, som har ansvar for høyere utdanning og forskning, men Helse- og omsorgsdepartementet og jeg spiller hvert år inn tydelige behov for å øke andelen. Hvis jeg ikke husker feil, har også regjeringen økonomisk økt tilskuddet for å øke antall plasser.

Men dette handler ikke bare om plasser; det handler også om at de som faktisk kommer inn på sykepleierutdanningen, er i stand til å gjennomføre den. Vi ser at veldig mange som har kommet inn på sykepleierutdanningen tidligere, ikke har klart å gjennomføre utdanningen på normert tid. Derfor har vi fulgt opp et veldig langvarig krav fra Norsk Sykepleierforbunds studentforening om å innføre karakterkrav for å komme inn på utdanningen.

Nå ser vi at utdanningen er mer populær enn før. Med karakterkravene er det også større sannsynlighet for at de som kommer inn på utdanningen, faktisk gjennomfører den og derfor kommer ut og er sykepleiere i andre enden.

Tuva Moflag (A) [11:49:00]: Det er viktig når disse nyutdannede sykepleierne skal få seg jobb, at de har en attraktiv arbeidsgiver å jobbe hos. Oversikten fra NRK viser at Sykehuset Østfold har 35 pst. deltidsansatte, Helse Fonna 35 pst., Helgelandssykehuset 34 pst., Nordlandssykehuset 33 pst., Sykehuset Telemark 32 pst., Helse Møre og Romsdal 32 pst., Sykehuset i Vestfold 31 pst., Sykehuset Innlandet 31 pst., Sørlandet sykehus 31 pst. og Helse Nord-Trøndelag 30 pst.

Dette var altså lista over dem som har flest deltidsansatte.

Synes helseministeren dette er en god arbeidsgiverpolitikk og gode vilkår å tilby nyutdannede sykepleiere, og er han bekymret for hva dette gjør med kvaliteten for pasientene?

Statsråd Bent Høie [11:49:59]: Svaret er ja. Det er også derfor jeg er så tydelig i mine krav. Heldigvis har kravene gitt resultater. Som jeg sa, har bruken av deltid for fast ansatte i sykehusene gått ned hvert eneste år jeg har vært helseminister, og vi er nå i en situasjon der den gjennomsnittlige stillingsprosenten for fast ansatte ligger på 90 pst. i alle helseregioner.

Men jeg er ikke fornøyd, som jeg også sa i mitt første svar. Målet er ikke nådd, vi må ytterligere ned. Vi kommer framover til å ha et stort behov for flere sykepleiere som jobber i 100 pst. stilling både i kommunene og i sykehusene. Vi har ikke råd til å sløse med den viktige kompetansen på den måten vi gjør både i sykehusene og i kommunene i dag. Samtidig er det veldig dårlig for pasientsikkerheten og kvaliteten. Vi vet at det å ha kontinuitet i behandlingen og det å ha mest mulig permanent personell har stor betydning for kvaliteten. Jeg er helt enig med representanten i det.

Spørsmål 4

Fra representanten Kjersti Toppe til helseministeren:

«Helseturisme på tannhelsefeltet er blitt mer vanlig. Omfattende markedsføring bidrar til utviklingen. Norsk tannhelsetjeneste kan fortelle om komplikasjoner og fare for spredning av antibiotikaresistente bakterier. De som nytter tannlegetjenester i utlandet, er heller ikke sikret klagerettigheter ved feilbehandlinger.

Kan statsråden informere om utviklingen i bruk av tannhelsetjenester i utlandet, og hva som gjøres for å

hindre spredning av antibiotikaresistente bakterier på dette området?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trukket tilbake.

Spørsmål 5

Ole André Myhrvold (Sp) [11:51:19]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til klima- og miljøministeren:

«Å bygge ut dagens lov om kommunale vass- og avløpsanlegg til sektorlov for vann- og avløpsanlegg (vanntjenestelov) kan være et hensiktsmessig grep for å følge opp de av overvannsutvalgets forslag som sorterer under Klima- og miljødepartementet. Et slikt lovarbeid vil bidra til en mer helhetlig og effektiv statlig styring på vann- og avløpsområdet.

Vil statsråden ta initiativ for å fremskynde arbeidet med en vanntjenestelov?»

Statsråd Ola Elvestuen [11:51:56]: Klimaendringene vil føre til stadig mer ekstremnedbør og behov for å forebygge skader fra overvann i byer og tettsteder. Mange kommuner jobber godt med å forebygge skader. Overvannsutvalget har i sin utredning foreslått en rekke lov- og forskriftsendringer som til sammen vil gi kommunene bedre virkemidler for å forebygge skader fra overvann. Disse forslagene til lovendringer i flere ulike lover må ses i sammenheng og er i full gang. Lovendringene berører flere departementer, og arbeidet ledes av Klima- og miljødepartementet.

Overvann er ikke entydig. Det er vann på avveier fra en rekke kilder og har ulike årsaker. Forslagene fra utvalget gjelder bl.a. bedre finansiering av overvannstiltak, bedre håndtering av overvann i plan- og byggesaker, avledning av overvann i vassdrag, krav til sikkerhet mot skader, pålegg overfor eksisterende bebyggelse, avledning av overvann i veier og gater mv. Forslagene berører mange samfunnsaktører og må i tråd med utredningsinstruksjonen utredes ytterligere før forslaget kan sendes på høring og lovforslag fremmes for Stortinget. Dette gjelder også spørsmålet om en sektorlov for vann- og avløpstjenester, som representanten Myhrvold tar opp. Utvalget har foreslått å regulere forholdet mellom kommunen som anleggseier og tjenesteyter og deres abonnenter i vann- og avløpsanleggsloven. Utvalget har samtidig foreslått at sektorovergrepene bestemmelser i lovgivningen som gjelder vann- og avløpstjenester, bør beholdes i sektorovergrepene regelverk, som f.eks. plan- og bygningsloven og forurensningsloven.

For å gi kommunene bedre muligheter til å jobbe effektivt med håndtering av overvann har utvalget også flere forslag til styrking av den statlige veiledningen og kompetansen hos ulike statlige aktører. Dette vil også

være viktig å vurdere i oppfølgingen av utvalgets utredning.

Jeg kan forsikre om at vi har full kraft på arbeidet med de aktuelle lovendringene. Vi følger opp overvannsutvalgets utredning raskest mulig, noe som også er slått fast i Jeløya-plattformen.

Ole André Myhrvold (Sp) [11:54:03]: Takk for svaret.

Det er ingen tvil om at de regelverksmessige utfordringene på vann- og avløpsområdet er fragmentert og har vært fragmentert på statlig side gjennom mange år. Jeg er glad for å høre at det er et arbeid i gang. Jeg tolker statsråden også slik at Klima- og miljødepartementet har en koordinerende rolle i dette arbeidet med de andre departementene. Når vil vi kunne få et forslag på bordet? Hva er tidsperspektivet?

Statsråd Ola Elvestuen [11:54:40]: Jeg tror det viktigste for meg å si – jeg kan ikke være helt spesifikk om når det kommer – er at det viktige er å følge opp overvannsutvalget. Det er også der utålmodigheten er. Det er et komplisert arbeid. Det pågår i flere departementer og vil bli drevet framover. Det er også i den sammenheng man ser på og gjør en vurdering av om det er behov for en egen sektorlov. Dette er et spørsmål som var oppe i Stortinget i fjor vår. Det ble fattet et vedtak den 6. juni, som nettopp påpekte betydningen av at vi må gjøre det konkrete arbeidet for å følge opp overvannsutvalget. Man sa at det er i den forbindelse man gjør vurderingen om det er behov for en sektorlov for vann og avløp, som i forslaget omtales som en vanntjenestelov. Svaret er at dette gjøres så raskt som mulig.

Ole André Myhrvold (Sp) [11:55:50]: Som statsråden sier, berører dette mange samfunnsaktører og områder. Den 9. mai hadde VG et opplag om eldgamle vannrør som en potensiell utgiftsbombe for kommunene, og ikke minst for abonnentene. Norge har et svært høyt lekkasjetap fra vannledningene på mellom 30 pst. og 50 pst. Det er en miljøutfordring, da det krever energi og kjemikalier å produsere vannet, og det er en potensiell helseutfordring hvis det kommer forurensning gjennom lekkasjepunktene. En vanntjenestelov vil kunne gi kommunene en viktig hjemmel de ikke har i dag, en hjemmel til å pålegge huseiere å stanse lekkasjer på egne ledninger, som en del av kommunens arbeid for å minske vanntapet og redusere kostnadene. Ser statsråden at det kan være hensiktsmessig med en vanntjenestelov for å få kontroll med denne typen vannlekkasjer og innlekk på det kommunale avløpsnett?

Statsråd Ola Elvestuen [11:56:43]: Det det er behov for, er å gjennomgå forslagene fra overvannsutvalget og at vi ser på de ulike bitene i det. Så er det riktig at for å ta tak i det som er etterslepet i vannledningssystemet, er det viktig at kommunene ikke trenger å vente med å sette i gang en økt innsats for å gjøre noe med det etterslepet som er der. Så må det være en del av utredningen om det er behov for å gjøre endringer i hva man kan stille krav om, som er det som stortingsrepresentanten spør om.

Spørsmål 6

Fra representanten Arild Grande til justis-, beredskaps- og innvandringsministeren:

«Politiet skal bruke nær 1 million kroner på å flytte den tidligere lensmannen og medarbeideren ved Leka lensmannskontor til Kolvereid i Nærøy. Det vedtatt nedlagte lensmannskontoret må fremdeles betales for, og begge ansatte skal gå av med pensjon om to år. Det fremstår underlig og lite fleksibelt av staten og politiet som arbeidsgiver.

Mener statsråden at dette er fornuftig bruk av politiets og fellesskapets midler, eller mener statsråden politiet bør gjøre om på avgjørelsen?»

Presidenten: Dette spørsmålet er utsatt til neste spørretime.

Spørsmål 7

Fra representanten Jenny Klinge til justis-, beredskaps- og innvandringsministeren:

«Kan statsråden redegjøre for om pass- og ID-prosjektet som gjennomføres i politiet, til nå har holdt seg innenfor budsjetttrammene, har det allerede vært eller ventes det noen budsjettoverskridelser, og hva er de beregnede totalkostnadene for prosjektet?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trukket tilbake.

Sak nr. 3 [11:57:44]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

